

**Univerzita Karlova v Praze
Katedra elektronické kultury a sémiotiky**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rok 2012

Dagmar Pexová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra elektronické kultury a sémiotiky

Bc. Dagmar Pexová

**Role masmédií v izraelsko-palestinské
otázce**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Filip Poštulka

Praha 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 15.května 2012

Dagmar Pexová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala za vedení diplomové práce Mgr. Filipu Poštulkovi. Rovněž bych chtěla poděkovat Dr. Frosh Paul z Hebrejské univerzity za jeho podnětné a potřebné podklady pro diplomovou práci.

NÁZEV:

Role masmédií v izraelsko-palestinské otázce

AUTOR:

Bc. Dagmar Pexova

KATEDRA (ÚSTAV)

Katedra elektronické kultury a sémiotiky

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Filip Poštulka

ABSTRAKT:

Práce se zabývá otázkou, jak je rozuměno izraelsko-palestinskému konfliktu, jenž je prezentován v masmédiích. V této práci je kladen důraz na analýzu mediálního obrazu izraelsko-palestinského konfliktu. Zaměřili jsme se zejména na období druhé intifády. Analyzovali jsme zprávy z novin, rozhlasu a televize. Nastínili jsme politickou situaci a vývoj médií od počátku Státu Izrael. Naším cílem bylo sledovat vzory a struktury, jaké užívají média, a to jak izraelská a palestinská, tak i mezinárodní, pokud informují o izraelsko-palestinském konfliktu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

izraelsko-palestinský konflikt, média, intifáda, zprávy

TITLE:

Role of massmedia in Israeli-Palestinian question

AUTHOR:

Dagmar Pexová

DEPARTMENT:

Faculty of Electronic Culture and Semiotics

SUPERVISOR:

Mgr. Filip Poštulka

ABSTRACT:

This work discusses the way the Israeli-Palestinian conflict is presented and explained in the mass media. It focuses on the analysis of the media news on the Israeli-Palestinian conflict, mainly during the Second Intifada. For this purpose, reports from newspapers, radio and television are analysed. The political situation and development of the media since the early state of Israel is briefly outlined. The analysis presents the patterns and structures used by the Israeli, Palestinian and international media to report on the Israeli-Palestinian conflict.

KEYWORDS:

Israeli-Palestinian conflict, media, Second Intifada, news

Obsah

1 ÚVOD.....	5
2 HISTORIE MÉDIÍ V IZRAELI.....	7
2.1 KULTURNÍ EVOLUCE IZRAELSKÉ SPOLEČNOSTI.....	8
2.2 IZRAELSKÉ RADIOVÉ VYSÍLÁNÍ.....	9
2.3 IZRAELSKÉ TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ.....	11
2.4 SHRNUÍ RÁDIOVÉHO A TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ V IZRAELI.....	14
3 ROLE PUBLIKA V MÉDIÍCH.....	15
3.1 VLIV MÉDIÍ NA PUBLIKUM.....	17
3.2 MEDIÁLNÍ ÚČINKY RÁDIA NA IZRAELSKOU SPOLEČNOST.....	23
4 IZRAELSKÁ VLÁDA A MÉDIA.....	31
4.1 IZRAELSKÁ MÉDIA A VOJENSKÁ CENZURA.....	37
5 ARABSKÁ MÉDIA V IZRAELI.....	39
5.1 POČÁTEČNÍ EPOCHY ARABSKÉ VEŘEJNÉ SFÉRY 1948-67.....	39
5.2 PŘIZPŮSOBNÍ ARABŮ K REGIONÁLNÍ SITUACI V ROCE 1967 - 1985.....	40
5.3 VZESTUP ARABSKÝCH MÉDIÍ OD ROKU 1982-1992.....	42
5.4 SATELITNÍ A INTERNETOVÁ REVOLUCE 1992 – 2006.....	45
6 ANALÝZA MÉDIÍ V DOBĚ DRUHÉ INTIFÁDY.....	48
6.1 OKUPACE A SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY PRO IZRAELCE A PALESTINCE.....	52
6.2 ROLE NÁBOŽENSTVÍ A JAK JI MÉDIA PREZENTOVALI V KONFLIKTU.....	54
6.3 IZRAELSKÝ POHLED V OTÁZCE BEZPEČNOSTI A TERORISMU	54
6.4 HLAVNÍ TITULKY VE ZPRÁVÁCH.....	56
6.5 VIZUÁLNÍ SCHÉMATICKÉ VYJÁDŘENÍ KONFLIKTU.....	58
6.6 INTERPRETACE IZRAELSKÉ MÍROVÉ UZÁVĚRKY V TITULCÍCH.....	59
6.7 INTERPRETACE KONFLIKTU V TITULCÍCH.....	61
6.8 ANALÝZA UDÁLOSTÍ. JAKÝ ZPŮSOBEM SE O NÍ REFERUJE V MÉDIÍCH?	61
6.9 TENDENCE A OPAKUJÍCÍ SE ZPRAVODAJSKÉ VZORY V MÉDIÍCH.....	67
6.10 REFLEKTOVÁNÍ ZPRÁV O ZTRÁTÁCH NA ŽIVOTECH A ZRANĚNÍCH.....	73
6.11 ROZDÍLY MEZI POPISEM IZRAELSKÉ A PALESTINSKÉ UDÁLOSTI VE ZPRÁVÁCH.....	74
7 ZÁVĚR.....	80
8 RESUME.....	85
9 LITERATURA.....	86

1 ÚVOD

Konflikt mezi Izraelem a Palestinou probíhá již desítky let. K jeho vyostření došlo v souvislosti s okupací části palestinského území¹ Izraelem, tedy v roce 1948. Izrael téhož roku vyhlásil svůj vlastní stát, jenž však nebyl Palestinou a dalšími arabskými státy uznán. Z toho důvodu došlo k ozbrojenému konfliktu nejenom mezi Izraelem a Palestinou, ale i dalšími arabskými státy (Egypt, Jordán, Sýrie, Libanon). V tomto konfliktu byli palestinští povstalci potlačeni. Izrael deklaroval svou nezávislost i přes jejich odpor. Ačkoliv na okupovaném území docházelo k častým nepokojům, situace se opět vyhrotila v tzv. Šestidenní válce² (1967), v níž Izrael získal značnou část strategického území (Golanské výšiny, Západní břeh, Gazu a Východní Jeruzalém). Po Šestidenní válce probíhala řada let mírová jednání mezi Izraelem a Palestinou, která však ztroskotala. Další gradací konfliktu představuje tzv. první intifáda (1987) a druhá intifáda (2000 – 2002), tj. lidová povstalecká vzbouření Palestinců. Obě dvě vzpoury byly Izraelem násilně potlačeny.

Tato práce si klade za cíl zanalyzovat, jakým způsobem je prezentován izraelsko-palestinský konflikt v médiích, a to v rozhlasovém vysílání, v novinách a později i v televizním vysílání. Zvláštní důraz bude kladen na mediální obraz druhé intifády, jež byla reflektována mnohem intenzivněji nejenom v Izraeli, ale i ve světě, a to díky technickému rozvoji. Abychom pochopili mediální obraz, jenž poskytuje izraelská strana, je nutné nastínit, jakým způsobem fungují izraelská média a společnost. Okrajově se dotkneme i fungování médií a vnímání jejich obrazu u arabských států.

Pro další zkoumání je nezbytné komplexněji porozumět izraelské společnosti a její kultuře. Je nutné zabývat se elektronickými médii a jejich reflexí v době založení nového státu, jelikož izraelsko-palestinský konflikt a jeho historie sahá hluboko do minulosti a jejich jednotlivé události jsou popisovány z mnoha účastnicích se stran. Každá strana či jednotlivý účastník má svůj vlastní pohled a interpretaci událostí. Izraelsko-palestinský konflikt je nesmírně komplikovaný nejen tím, že je dlouhý, ale

¹V této době bylo Palestinské území pod nadvládou Britského mandátu.

²Během let 1960 USA a Sovětský svaz zásobovali Blízký východ zbraněmi. Na jaře 1967 Sovětský svaz informoval Syrskou vládu, že Izrael připravuje v pohotovost své jednotky na hranicích. Nařetí na hranicích vrcholilo menšími nepokoji a Izrael vysvětloval přítomnost Izraelských bojových jednotek na hranicích jak krok k omezení palestinské gerila útocih ze Syrských hranic. Sýrie po varování od Sovětského svazu o Izraelských bojových jednotkách na hranicích uzavřela obranný pakt s Egyptem v obavě, že Izrael chce zaútočit na Sýrii, Egypt pak poslal své jednotky k Sinaji (ohrožení hranic s Izraelem a blokáda průplavu). Dva týdny později, Izrael napadl vzdušnými silami Sinai a zničil přes 289 egyptských letadel, tak Izraelci získali ve dvou dnech Sinai a Suezský kanál. Egypt, Iráqi, Sýrie, Jordan v rámci obranného paktu, který uzavřeli, poté napadli Izrael. Všechny útoky nejenže byli totálně potlačeny Izraelskou armádou, ale také Izrael získal v dalších třech dnech Golanské výšiny (dříve Sýrie), Západní břeh a Gazu a Východní Jeruzalém. Tento vojenský úspěch byl pro Izraelce famózní.

také, že se týká několika zúčastněných stran. Z toho důvodu se blíže zaměříme na analýzu izraelské společnosti a jejího vývoje.

2 HISTORIE MÉDIÍ V IZRAELI

K padesátému výročí vzniku Izraele, tj. v roce 1988, odvysílala izraelská veřejná televize sérii dokumentů zachycující počátky státu od roku 1948, konkrétně ode dne vyhlášení nezávislosti, až po Šestidenní válku v roce 1967. Vývoj Izraele byl až do Šestidenní války prezentován jako velmi úspěšný. Od tohoto historického mezníku jakoby však skončilo období blahobytu.

V době založení Izraele nebylo dostupné žádné televizní vysílání, a proto mělo rádio, jakožto jediný zdroj informací, značný význam. Lidé mohli na radiových přijímačích přijímat pouze jediný kanál, jenž byl kontrolován vládou. Rádio hrálo významnou roli v utváření obrazu izraelské společnosti a židovské kultury.

Vývoj médií můžeme rozdělit do třech základních etap. Vycházíme ze studie E. Katze³. První dvě etapy médií, jež reflektují období mezi lety 1948 – 1967, zobrazují Izrael velmi nekriticky. V médiích jsou nadšeně oslavovány válečné úspěchy Izraele. Do tohoto období spadá i návrat židů, jež byli po více jak dva tisíce let roztroušeni po celém světě. Funkcí rádia bylo usnadnit jejich integraci do izraelské kultury, a to pomocí jazykových kurzů či prezentování židovské kultury. Nástup televizního vysílání spadá do doby znatelné euforie z vítězství v Šestidenní válce. V třetí etapě, tj. kolem roku 1990, média reflektovala politickou hegemonii vysíláním velkého množství zábavných pořadů, což můžeme chápat jako únik před válečnými hrůzami.

³Katz, E., Gurewitch, M. and Haas, H. (1997) "20 years of television in Israel: are there long run effects on values, social connectedness and cultural practices?", *Journal of Communication*, 47(2):3-20

2.1 KULTURNÍ EVOLUCE IZRAELSKÉ SPOLEČNOSTI

Kořeny západní demokracie v izraelské společnosti lze nalézt u sekulárních Sionistů, kteří přišli do Izraele z východní Evropy a usadili se v tehdejší Palestině na počátku 20.století. Tito pionýři, vedení Herzlovou myšlenkou Sionismu, která byla také podpořena Britským mandátem, emigrovali do Palestiny ještě před samotným oficiálním vznikem Státu Izrael. Palestina se tak stala domovem pro židy. Hned po oficiálním uznání Státu Izrael v roce 1948 do země imigrovalo přes 600 000 židů. S takovým množstvím lidí, kteří často přicházeli „jen s tím, co mohli pobrat“, se Stát Izrael musel rychle vyrovnat. Příliv imigrantů z nejrůznějších koutů světa probíhal v několika vlnách. Zmíňme například židy z Afriky a Asie, kteří jsou nazýváni Orientální židé, či židé z Evropy, tzv. Askhenazi. Izrael vděčí za svou národní diverzitu přílivu imigrantů. Izraelská společnost je složena z malých kultur a jejich subkultur. Všechny tyto skupiny přinášejí do izraelské společnosti vlastní kulturu a normy. Mezi těmito subkulturami však dochází i k nepokojům. To se týká zejména ultra-ortodoxních židů z Evropy a ultra-ortodoxní židů z Afriky a Asie, tzv. Sfaradi (také popř. Miztrachim). Nepokoje mezi sebou mají i Arabové s izraelským občanstvím a sekulární židé z Ruska.

První noviny byly vytištěny v polovině 19.století: „Two hebrew newspapers were published, The Lebanon and Havatzelel, in 1863, but were closed down within a year by the Turkish authorities.“⁴. Vývoj hebrejských novin se plně rozvíjel až po druhé světové válce, kdy území nynějšího Izraele bylo získáno Brity. Britský mandát pokládal židovské osadníky za chvilkové cizince, kteří byli vedeni sionistickým hnutím. Tak vznikly noviny, které měly vztah k budoucí vládě Státu Izrael. První noviny byly národní deníky, v 1980 se začaly objevovat místní týdeníky.

⁴Yehiel Limor (1995) “Wars between Publishers during the early years of the press in Eretz Israel” *Qesher*, str. 6

Noviny vlastnily politické strany, pouze malá část novin byla komerční.

Izraelské rádio bylo transformováno veřejné autoritě (Israel Broadcasting Authority) v roce 1965, kdy bylo uzákoněno stejné vysílací právo, jaké mělo British Broadcasting Corporation. Noviny musejí získat udělenou licenci od Ministerstva vnitřních věcí a také elektronická média musejí mít licenci od Ministerstva komunikací.⁵

Izraelská vláda nekontroluje zprávy před jejich zveřejněním, cenzura zpráv funguje podobně jako v jiných západních zemích. Po zveřejnění zprávy, která by mohla ohrozit bezpečnost izraelského státu, je možné noviny sankcionovat a požadovat odstranění zprávy.

2.2 IZRAELSKÉ RADIOVÉ VYSÍLÁNÍ

První rádiové vysílání v Izraeli bylo založeno před vznikem státu v době Britského mandátu a bylo vedeno Sionistickým hnutím. Původně se jmenovalo „Hlas Jeruzaléma“, což byl kompromis mezi britským návrhem „Rádio z Palestiny“ a židovským požadavkem „Rádio Izraelské země“. Nakonec se ujal název „Kol Yisrael“ (Hlas Izraele). Tato radiová stanice fungovala jako jediné izraelské radiové vysílání až do roku 1968. Významnou roli sehrálo při vytváření státu, informování o dění v Izraeli a začleňování imigrantů do společnosti. Hebrejščina se měla stát společným jazykem všech imigrantů, a proto „Kol Israel“ vysílal programy v jednoduché hebrejštině a pořádal lekce hebrejštiny. Rádio také vysílalo program, v němž se udílely rady a návody na společný způsob slavení židovských a civilních svátků (např. Den nezávislosti). Ačkoliv židé přicházející z různých zemí s sebou přinášeli i vlastní židovské tradice a svátky, někteří imigranti nebyli v této oblasti

⁵Moshe Negbi (1995) „Freedom of press in Israel: the legal perspective“ str. 37

vzdělání vůbec, neboť v zemi, ze které přišli, bylo zakázáno židovské náboženství.

Vliv rádia měl neopomenutelnou roli zvláště v době války či krize. Rádio kromě poskytování zpráv z bojiště bylo také poskytovatelem osobních zpráv rodinám. Další vedlejší činnost rádia spočívala v tzv. Silent Broadcasting. Během Golské války byli občané alarmováni o možných raketových útocích. V době války bylo rádio nejvíce autoritativním médiem v Izraeli. Nutno však poznamenat, že informace poskytované v rádiu nebyly objektivní, rádio sloužilo k prosazování idejí spojených s budováním Státu Izrael a veškeré zprávy podléhaly cenzuře.

Roku 1950 byl založen druhý vysílací izraelský kanál. Ten první stále sloužil národním účelům, tj. podávat zprávy např. z bojiště. Druhý byl více zaměřen na přistěhovalecké menšiny, tzn., že vysílání bylo vedeno v několika jazycích, např. ve francouzštině, jidiš (*Politické komentáře, Hledání příbuzných*), rumunštině (*Pozdravy z Izraele*), maďarštině, španělštině, polštině, angličtině a také v hebrejštině (zprávy v moderní hebrejštině, tj. nebiblické). Navíc se vysílaly křesťanské programy v arabštině. Hlavní kanál byl určen široké cílové skupině. Vysílání začínalo v brzkých ranních hodinách (6:30), a to požehnáním zemi Izraeli, a končilo v nočních hodinách (23:00) sionistickou národní hymnou. Programy ve vysílacím kanálu byly často krátké (cca 10min). Součástí vysílání byla rovněž orientální hudba, čtení z bible, kantony (náboženské zpěvy) atd. V hlavním vysílacím čase o Šabatu se vysílala klasická hudba, rozhlasové hry a literární programy. Při pohledu na vysílací program lze usoudit, že byl minoritám poskytován velký prostor pro kulturní sebevyjádření se. Programy jako „Orientální hudba“ či „Jemenští imigranti“ demonstrovaly skutečnost, že vysílání nebylo jenom bezmyšlenkové integrování minorit. Naopak, existovala zde povinnost dát prostor etnickým, kulturním menšinám a vytvářet tak sociální dialog.

Rádio ve zprávách zachytilo i události týkající se rozhodování valného

shromáždění OSN (listopad 1949), na kterém se jednalo o rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát. Další významnou událostí vysílanou rádiem bylo oznámení Ben Guriona o uznání židovského státu. Během prvních 20 let existence Státu Izrael neexistovalo televizní vysílání. První, co v televizi bylo odvysíláno, byl vojenský průvod na oslavu Šestidenní války. Této akci se věnovalo i radiové vysílání pozměněním programu. Uvedeny byly izraelské chóry a rozhlasové hry dokumentárně zobrazující válečné události.

Na počátku roku 1970 začalo televizní vysílání a rádio ztratilo své dominantní postavení (to však neplatí během válečných útoků, kdy se televizní signál ztrácel).

2.3 IZRAELSKÉ TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ

V roce 1965 byl ustanoven zákon o veřejném vysílání. Podle zákona mají média prezentovat a reflektovat „the life of state, it's struggle, it's creation, and it's achievements, to cultivate good citizenship, to strengthen ties with the Jewish heritage, to reflect the lives and cultural properties of all the nation tribes from various countries, to broaden knowledge, to reflect the lives of Jews in diaspora, to advance Israeli and Hebrew culture, to carry broadcasting in Arabic for the Arab speaking population and for advancing peace with neighboring countries, to provide space for different opinions and perspectives of the public and to broadcast credible information.“⁶. Podle Katz je zajímavé, jak obrovská síla byla připisována médiím při uvědomování si národní integrace a multikulturalismu. Katz tvrdí, že vysílání by mělo zesílit uvědomění si židovského dědictví. To lze interpretovat jako nutnost urgovat spolupráci tradičních náboženských hodnot sionistické menšiny se sekulární většinou. Dále by mělo reflektovat kultury všech národních kmenů, poskytnout uznání a status

⁶Katz, E., Gurewitch, M. and Haas, H. (1997) “20 years of television in Israel: are there long run effects on values, social connectedness and cultural practices?” *Journal of Communication*, 47(2):3-20

menšinám. Arabsko-izraelská menšina mluví arabštinou, ale zákonodárci nezahrnují jejich kulturu mezi kulturu kmenů (podle bible existuje jen dvanáct počátečních židovských kmenů).

Televizní vysílání bylo dlouho řadu let před svým zahájením středem diskuzí. Ty se týkaly těchto otázek: Přináší a obohacuje televizní vysílání izraelskou kulturu? Není příliš levicové? Budou brány v potaz náboženské menšiny, které si nepřejí vysílání o Šabatě? Zmiňme jednu proběhnuvší kulturní válku týkající se protestů zpěváků orientální hudby na počátku 70. let. Ti tvrdili, že jsou diskriminováni v hudební hitparádě. Obdobné protesty nejsou ničím neobvyklým, uvědomíme-li si bohatou diverzitu Izraele. Válka v roce 1967 však změnila postoj izraelské vlády k televizi. Vláda se rozhodla pro zavedení televizního vysílání z bezpečnostních důvodů. Do té doby bylo možné sledovat pouze sousední arabské televizní vysílání. Po získání nových teritorií v Šestidenní válce bylo nezbytné vysílat na těchto územích židovské programy v hebrejštině k utvrzení izraelské dominance.

Funkcí televizního vysílání mělo být poskytování společného základu majoritní skupině. Vycházelo se z předpokladu, že každý Izraelec, jenž vlastní televizi a má přístup k televiznímu signálu, bude sledovat totožné programy. Televize měla mít největší sílu ve spojování společnosti při zvláštních příležitostech a ceremoniích, nejvíce pak při večerních zprávách, kdy je sledovalo 70% Izraelců (1974)⁷, jelikož podávaly informace o válečném průběhu. Podle Katzovy studie byla televize chápána spíše jako médium, jehož hlavní funkcí je přinášet informace o aktuálním dění než jako médium zprostředkující zábavný program. Zpravodajství má nejenom informativní, ale i persvazivní funkci. Ta spočívá v zaujmutí konkrétního postoje ke sdělované informaci a přesvědčení diváka o jeho relevantnosti. Rádio plnilo ve srovnání s televizí odlišnou funkci, a to funkci operativní. Jeho účelem bylo např.

⁷Williams, R. (1974) "Television: Technology and Cultural Form, New York", Schoken Books.

svolat jednotky, mobilizovat záložní složky, posílat zprávy z front či instruovat obyvatelstvo v době válečného ohrožení. Pozice televize tedy sehrála v Izraeli významnou roli při budování kolektivního vědomí. Divák si byl vědom toho, že neexistuje jiný izraelský program, jenž by bylo možné sledovat. Všichni Izraelci získávají totožné informace. Jako příklad uvádíme vysílání příjezdu egyptského prezidenta do Jeruzaléma. Jde o událost, která měla přinést mírový proces s Egyptem. Rovněž mírové procesy s jordánským králem Husseinem byly dramatické. Zprávy z mírových jednání v Oslu byly provázeny pohřbem Yitzhaka Rabina. Tyto události se avšak staly díky televizi kolektivní pamětí izraelského národa. Po zavraždění premiéra Yitzhaka Rabina nebo po teroristických útocích se televize stala rituálním místem, kde se odehrávaly ceremonie a kde se vysílala traumata izraelských občanů. Takový „katastrofální maraton“ probíhal v televizi v 90. letech, kdy vznikl rovněž druhý televizní kanál, na kterém se vysílaly komerční programy, a satelitní vysílání. Na druhém, komerčním kanále se obvykle při nějaké tragedii přerušil výchozí program aktuálními zprávami. Posun lze sledovat i ve formátu vysílání zpráv na komerčním kanále. Ty se stávaly méně žurnalistické a více populistické.

V 90. letech se z monopolní veřejné televize stala multikanálová televize. Příchod kabelové televize rozšířil komerční nabídku programů zaměřených na specifické skupiny diváků jako např. rodiny s dětmi, hudební posluchače atd. Izraelci upřednostňovali zábavu před sledováním seriózního zpravodajství. To také vedlo k nižší zpravodajské kvalitě zpráv. V této konkurenci komerčních programů se museli přizpůsobit. Tímto skončila etapa, kdy izraelský občan měl potřebu a „povinnost“ sledovat večerní zprávy. Během 90. let byl dominantní nárůst nových TV kanálů.

2.4 SHRUTÍ RÁDIOVÉHO A TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ V IZRAELI

Rádio bylo postaveno před nutnost podílet se na národní integraci menšin. Jednalo se o úkol ne zcela běžný. Nicméně lze říci, že tuto podmínku splnilo v dostatečné míře, což jsme demonstrovali výše na vymezení vysílacího času pro různá národní etnika. Rádio hrálo ústřední roli i při nabývání dovedností a znalostí týkajících se izraelské kultury. Rádiové vysílání pomohlo při osvojování si hebrejského jazyka, a to pomocí písní, zachovávání oslavy tradičních svátků a udržování oslavy národních hrdinů a mýtů. V první etapě rádia mohla být započata národní integrace různých skupin s odlišnou kulturou. Rádio bylo místo, kde se mohla setkat izraelská kultura s jinou kulturou. Menšinové skupiny mohly představit v rádiu svoji kulturu a tím být uznány. Kromě těchto přínosů sloužilo rádio k vyhledávání příbuzných, kteří přežili holocaust. Rádio zachytilo historické momenty Izraele, např. spojovalo se s vojáky na frontě, a přispělo k upevnění národní morálky.

Veřejná televize během své dominantní, monopolní etapy zastoupila rádio, nicméně v jiné formě. Televize byla více zaměřená na večerní vysílání a neměla tak rozsáhlý multikulturní požadavek jako rádio. Televize nebyla natolik operativní jako rádio, které bylo vždy v pohotovosti přinést zprávy z bojiště. Nicméně televize přenášela národní ceremonie a svátky, čímž přispěla k uvědomění si národní identity, ačkoliv ostatní programy představovaly většinou převzaté americké pořady a seriály. S příchodem nové technologie živého vysílání se televize stala více dominantním médiem než rádio, události jako teroristické útoky, zavraždění Yitzhaka Rabina nebo Válka v zálivu představovalo nový druh zpráv, tzv. „maraton tragedií“. V 90. letech, s příchodem dalších televizních kanálů, poklesla úroveň národní integrace. Rádio v historii Izraele bylo jedno z největších akceleratorů v budování národní identity a integrace.

3 ROLE PUBLIKA V MÉDIÍCH

V naší analýze se věnujeme mediálnímu dopadu a interpretaci zpráv publikem. Nejprve si teoreticky vyčleníme, jak publikum může pracovat s médii a jaké jsou vztahy mezi publikem a médii. Existuje několik řádů studií a teorií o tomto komplexním problému. My si nicméně načrtne ty nezákladnější, jež budeme potřebovat k analýze zpráv. Jak je vnímána role publika v mediální komunikaci? Touto otázkou se zabývaly dvě teorie týkající se kategorizování diváka, kategorie pasivního a aktivního diváka.⁸

Pasivní divák či publikum je definováno jako publikum, jenž přijímá informace nekriticky. Podle Frankfurtské školy jsou média schopna působit na myšlení a postoje jednotlivců. Ti v zásadě nejsou schopni tomuto působení čelit. Vychází se zde ze skutečnosti, že média mají silný vliv na publikum. Během 80. let byla definována tzv. Kultivační teorie⁹, kterou vedl George Gerbner. Jelikož divák přijímá nekriticky vše, co mu televize představí, může být televize využita jakožto médium k prezentaci ideologií a názorů preferující skupiny. Avšak toto tvrzení platí pouze při častém sledování televize. Gerbner dále vysvětluje, že se to děje proto, že televize potvrzuje obavy a předsudky lidí o tom, jak „svět doopravdy vypadá“. Vztah média a publika výborně charakterizují Sandra Ball-Rokeach a Melvin DeFleur. Ti definují roli média, jenž zprostředkovává pro publikum funkce a jenž patří aktivnímu divákovi, například: média formují postoje, vytvářejí témata a potvrzují již společensky uznané hodnoty. Také dalším důležitým vypořádáním bylo, že jakmile

⁸ Jiráček, J. A Köpplová, B. (2007) "Média a společnost", Praha : Portál, str. 102

⁹ „Kultivační teorie pěstuje převládající tendence v přesvědčeních., ideologiích a názorech na naši kulturu.“ Gebner a kol., 1980 str. 55

je společnost v konfliktu či její stav je nestabilní, pak média mají tendenci mít vzrůstající vliv na společnost.

Opakem pasivního diváka či publika je aktivní divák, jenž je považován za aktivního činitele mediální komunikace, který si sdělení z nabídky sám vybírá a nakládá s nimi podle svého uvážení¹⁰. Postupem času vykrytalizovaly tři základní přístupy k interpretaci aktivního vztahu publika k médiím, a to: 1. teorie užití a uspokojení, 2. teorie kódování a dekódování a 3. hermeneutický model. První teorie se zabývala motivy a záměry jednotlivců či skupin k užívání médií. Byly charakterizovány čtyři motivy od rozptýlení až po kontrolu či potvrzení vlastních úsudků o světě. Druhá teorie dekódování/kódování předcházela antropologickým a sociálním studiím, kdy se média stávají součástí běžného života. Posun v těchto studiích přinesla Birminghamská škola a analýza „encoding/decoding“ Stuarta Halla. Ten se domníval, že publikum je schopné rozlišit a dekódovat ideologii, jež je skrytě zprostředkována médiem, tzn. adresát dekóduje zakódované (ideologicky, názorově atd.) sdělení. Způsob, jakým je sdělení dekódováno, záleží na adresátovi a jeho postavení ve společnosti, kultuře, politice, rase, genderu atd. To se ostatně potvrdilo i v naší analýze zpráv, kdy publikum dekóduje sdělení podle tohoto typu. Hermeneutický model interpretuje vztah mezi médiem a aktivním publikem, jenž využívá obou teorií, jak kódování/dekódování a teorie užití a uspokojení. Podle F.A. Biocca je vztah médií a aktivního publika definován pěti oblastmi. Za první se divák vybírá, kterým médiím dává přednost, za druhé si publikum vybírá média podle svých zkušeností tak, aby uspokojila jejich potřeby, za třetí publikum publikum jedná záměrně, tedy interpretuje nabízená sdělení tak, aby odpovídala jejich představě o světě (to do jisté míry vychází ze studie Stuarta Halla o kódování/dekódování). Teoreticky z toho vyplývá čtvrtý druh, kdy podle Halla je publikum odolné vůči

¹⁰Jiráček, J. A Köpplová, B. (2007) „Média a společnost“, Praha : Portál, 2007, str. 104

ovlivnění tak, že správně dekoduje sdělení. Za páté aktivní publikum přijímá sdělení kriticky a je s ním v interaktivním vztahu.

Dále tuto teorii rozvinul Enzensberger, jenž tvrdí, že publikum je nejvíce ovlivněno tím, za jakých podmínek vzniká mediální produkt. Rozlišuje dva typy užití médií: Represivní užití médií a emancipatorní užití médií. Represivní užití se vyznačuje centrálně kontrolovaným či ovládaným mediálním systémem v rukou několika málo vlastníků a jeho důsledkem je publikum složené z izolovaných jednotlivců, kteří nemají sklon k aktivnímu jednání, ale chovají se jako odevzdaní spotřebitele (v zásadě tedy masové publikum). Emancipatorní se vyznačuje decentralizovanou výrobou a distribucí medializovaných produktů, interakcí mezi účastníky mediální komunikace a samoregulací podmíněnou reálnými hodnotami a potřebami platícími v dané společnosti. Výsledkem je aktivní publikum, jež je schopné se s podporou médií orientovat ve věcech veřejných.¹¹

Zkušenost jednotlivce, kterou získává v každodenním kontaktu se společností, utváří jeho názorové hodnoty spolu s mediální zkušeností, kterou získává prostřednictvím novin, časopisů a knih, poslechem rozhlasu či sledováním televize a chozením do kina a divadla. Obě dvě zkušenosti pak tvoří celek, jenž v době nedostatku jednoho vyzdvihuje druhý. Pakliže si publikum není jisto či je zmatené, nachází oporu v tzv. názorových vůdcích (politici, rodiče apod.).

3.1 VLIV MÉDIÍ NA PUBLIKUM

V seriózních médiích se klade zvláštní důraz na vyváženost a neutralitu zpravodajství. Požadavek objektivity obsahu zpráv je nesmírně problematický. Můžeme ho chápat z několika hledisek, z filosofického, ekonomického či

¹¹Tamtéž, str.115

technologického. Filosofie se zabývá objektivitou žurnalistiky od 19. století, a to v souvislosti s pozitivistickým výkladem světa. Z ekonomického hlediska je nutné vytvářet takový produkt, jenž má vysokou míru univerzálnosti, tzn., že není zaměřen jen na úzkou a specifickou cílovou skupinu a že prezentuje postoj všech zúčastněných stran. O objektivním zpravodajství lze hovořit právě díky nutnosti plurality a diverzifikace názorů. Z technologického hlediska spočívá objektivita záznamu v co nejpřesnějším zachycení zobrazovaného.

Vyváženost zpráv je významným faktorem při posuzování kvality mediálních obsahů. Vyváženost obsahů znamená nereprezentovat obsah jenom z jednoho pohledu, nýbrž se zaobírat stanovisky všech zúčastněných stran. Předpojatostí médií se naopak rozumí opakující se pravidelnost ve zkreslování reality. Klaus Schonbach tvrdí, že se předpojaté zpravodajství synchronizuje, tzn., že komentáře fakta neinterpretují, nýbrž, že fakta jsou vybírána tak, aby podporovala komentáře. Komentáře tedy posilují redakční zaměření a orientaci listu.

Zpravodajské vysílání a jeho obsah je vytvořen slovy, obrazy a zvuky. Tvůrci konstrukce zpráv dokážou použitá slova (obrazy a zvuky) skládat do celků, která dávají *smysl*. Aby toto bylo možné, měli by mít tvůrci i uživatelé shodnou představu o tom, co si lze při použití daných slov, obrazů či zvuků představit, tzn., s jakým významem si je možné je spojit. Představme si titulní stranu novin, na níž vidíme dítě s prakem, jak střílí na izraelské vojáky. Dá se očekávat, že článek vztahující se k této fotografii, bude pravděpodobně pojednávat o válečných nepokojích.

Pojetí mediální komunikace není názorově sjednocené ve vnímání toho, jakým způsobem média působí na diváka. Média jsou v neustálém interaktivním a technologickém pohybu a jejich analýza se podle toho také neustále vyvíjí. Média a jejich vliv je úzce spojen se sociologií, z toho důvodu není možné uvažovat o médiích

ve smyslu „médiá působí - publikum reaguje“ či „médiá kódují - publikum dekóduje“¹². Pakliže chceme analyzovat působení médií, budeme se muset zabývat jejich vlivy, dopady a účinky. Tyto pojmy jsou v anglické literatuře označovány jako *impact* (dopad), *influence* (vliv) a *effect* (účinek). Vztahují se k působení médií na jednotlivce, skupinu či celou společnost. Rozdílnost od českého užití těchto ekvivalentů je nepatrná, nicméně se výraz *dopad* a *působení* používá zřídka, *vliv* se objevuje nesystematicky a nejvíce se užívá pojmu *účinek*, jenž je svým významem nejvíce vzdálen od anglického „*effect*“.¹³

Ve vývoji představ o účincích (lépe o *vlivu*) médií hrají roli tři základní faktory: stav společnosti (například dominující způsob komunikace), rozvoj médií (zejména technický vývoj) a rozvoj poznání společnosti a uvažování o ní. Úvahy o tom, jaké mají média účinky na společnost, se rozvíjely již na počátku vzniku knihtisku v polovině 15. století. Snaha ovládat média, tj. snaha omezit projevy mediální komunikace či naopak zajištění její volnosti potvrzuje, že média mají moc, která spočívá ve schopnosti šířit představy, názory či myšlenky. Pakliže je nutné bojovat za svobodu médií, nepřímým způsobem dokazujeme, že média mohou být zneužívána k propagaci a jejich vliv na společnost je tím pádem neoddiskutovatelný. V naší historii jsme se stali několikrát svědky, kdy určitá skupina názorově vyhraněných lidí převzala veškerou kontrolu nad médii. Důvodem je bezpochyby jejich přesvědčení, že média přímo ovlivňují publikum. Pokud kontrolu nad médii převezme vláda, hovoříme o cenzuře či propagandě. Obsahy medií se korigují a upravují tak, aby se k příjemcům dostaly jen určité, vládou požadované, obsahy. Snahy omezit či usměrnit předpokládanou schopnost médií ovlivnit publikum nabývají nejrůznějších podob, od předběžné cenzury medializovaných obsahů až po úsilí regulovat tyto obsahy

¹²Tamtéž, str.116

¹³Jiráková, J. A. Köpplová, B. (2007) „Média a společnost“, Praha : Portál, str. 117

nejrůznějšími zákonnými pravidly. Cenzuru rozlišujeme na předběžnou a následnou. *Předběžnou* cenzurou rozumíme každý institucionalizovaný zásah do obsahu média před tím, než se dostane k uživatelům, zatímco *následná* cenzura je vykonávána až po zveřejnění obsahu, např. dodatečným komentářem.

Jak cenzura, tak propaganda vycházejí z předpokladu, že média představují významný faktor podílející se na ovlivňování společnosti. Propagandou se rozumí manipulace médií s cílem dosažení společenské a politické kontroly. H. D. Lasswell definoval propagandu jako „manipulaci veřejným míněním prostřednictvím politických symbolů“ či jako „řízení kolektivních postojů pomocí manipulace důležitými symboly“¹⁴. Slovo propaganda vzniklo v 17. Století, kdy se církevní instituce pokoušela o rozšíření náboženství mezi pohany. Úplný název této snahy zněl „congregatio de propaganda fide“. Propaganda se snaží prosadit vlastní idee a názory využitím různých symbolů. V moderní společnosti lze typy propagandy rozdělit podle cílové skupiny, tzn., že existuje politická, ekonomická, vojenská či diplomatická propaganda. V případě izraelských médií se setkáváme nejčastěji s vojenskou, politickou a diplomatickou propagandou. Politická propaganda je určena k udržení nebo získání politické moci. Vojenská propaganda se zaměřuje na podporu morálky vojáků a jejich motivaci bojovat, stejně tak působí i na obyvatelstvo. Diplomatická propaganda vyvolává záměrně pocit nepřátelství či přátelství k potencionálním nepřátelům či přátelům.

Na stejném principu potencionálního ovlivnění publika je založena i reklama, která se snaží pomocí nejrůznějších sdělení získat kýžený výsledek. Předpokládané účinky médií na jednotlivce či společnost můžeme sledovat v čtyřech vývojových etapách, jež definoval McQuail¹⁵. Jednotlivé etapy představují sílu představy o

¹⁴Lasswell H.D. (1927) „The propaganda Technique in World War I.“, str. 25

¹⁵McQuail, D. (1999) „Úvod do teorie masové komunikace“, Praha: Portál, str. 360

účincích médií na společnost. První etapa započala v prvním desetiletí 20. století a trvala až do třicátých let. V tomto období převládá silná představa o významném vlivu médií, která jsou považována za mocná a publikum je naopak bezmocně vystaveno jejich vlivu. Toto období je označováno jako „teorie magické střely či teorie očkování“¹⁶.

Médiím se přisuzuje schopnost měnit postoje, názory. Přesvědčení o moci médií je dané také úspěšnou propagandou nacistického Německa či Sovětského svazu, ale i komerčním úspěchem filmů. Jako příklad můžeme uvést film „Jew Süss“ vytvořený na požadavek J. Goebbelse. Tento film se stal i komerčně úspěšným. Příběh filmu je založen na historickém dramatu, jenž byl ztvárněn v novele „Lion Feuchtwanger's“ (1925). Postavy v novele i ve filmu byly inspirovány skutečnými historickými událostmi. Předlohou pro dvě hlavní postavy byl vévoda Karl Alexander a Joseph Süß Oppenheimer. V novele tyto postavy neměly tak negativní rysy jako ve filmu, nýbrž představovaly slabou stránku jedince ve úsilí získat moc. Z historické faktu víme, že Joseph Süß Oppenheimer sloužil vévodovi. Když vévoda zemřel, byl Joseph Süß Oppenheimer odsouzen a zavřen do železné klece, což je totožný moment s filmem. Nicméně zbytek filmu je pouhá fikce režiséra V. Harlana. Scénář byl napsán podle přání J. Goebbelse. Důvodů, proč byl film, jenž je antisemitistickou propagandou, tak úspěšný, existovalo několik. Za prvé, film byl režírován talentovaným režisérem V. Harlanem, jenž obsadil jedny z nejúspěšnějších herců té doby. Ve filmu skvělé herecké výkony podává Kristina Soderbaum a Ferdinand Marian (představitel žida). Přes dvacet milionů diváků zaplatilo, aby tento film zhlédlo. Film využívá několika typických stereotypů spojených se židy, kteří jsou představováni jako materialističtí, nemorální, mazaní či fyzicky nepřitažliví. David Culbert o filmu napsal: „A thousand years of European antisemitism were condensed into the cowering rapist, Süß, with

¹⁶Ball-Rokeach a DeFleur (2009) „Teorie masové komunikace“, Praha : Univerzita Karlova, str.175

his dirty beard, hook nose and whining voice. Jew Süß offers a different example a message that urgent Germans to dislike Jews in a film with good acting, excellent production values and an exciting plot containing requisite amounts of typical escapist fare sex and violence“.¹⁷ V této době přesvědčení o moci médií úzce souvisí s filmovou propagandou.

Druhé období se datuje od 30. let až do 60. let 20. století. V této době dochází k značnému vývoji v empirických vědách. Společnost už není vnímaná jako bezmocná masa, na niž mají média neodmyslitelný dopad, nýbrž jako skupina individuí, mezi nimiž dochází ke vzájemné interakci. Tato vzájemná komunikace mezi lidmi snižuje účinky médií na společnost. McQuail označuje toto období za období omezující účinky médií. Toto období je spojeno také s rozvojem psychologie a sociologie. V empirických zkoumáních bylo zjištěno, že sdělení nejprve prochází skrze „názorové vůdce“ (např. rodina) a pak se dostane k jednotlivci. Tento proces se nazývá tzv. dvoustupňovým modelem komunikace.¹⁸

Třetí období začíná od 70. let 20. století a navrácí se v něm teorie mocných médií. Roste zájem o hledání vlivu médií na společnost v dlouhodobém a nepřímém vlivu. Zkoumal se vliv médií při začleňování jedince do společnosti. V této době vznikly stěžejní práce psychologa Alberta Bandury týkající se teorie vzorů a teorie sociální konstrukce reality. První teorie vychází z představy, že se lidé učí žít ve své společnosti tím, že přejímají modely chování, jimž jsou svědky nebo které jim společnost různou formou nabízí.¹⁹ A. Bandura byl také přesvědčen, že významnou roli pro integraci jedince do společnosti hrají jazyk a symbolická sdělení. Média jsou chápána jako zdroj kódů chování a společenských norem (vzorů) a tím se podílejí na

¹⁷David Culbert(2007) “The impact of antisemitic film propaganda on German audiences”, *Historical Journal of Film, Radio and Television*, Volume 27/4

¹⁸Lazarsfeld, Brelson,Gaudet (1947) “The People’s Choice”, str. 15

¹⁹Jiráček, J. A Köpplová, B. (2007) “Média a společnost”, Praha : Portál, str. 164

dlouhodobém začleňování jedince do společnosti. V teorii sociální konstrukce se operuje s názorem, že média nabízejí sdělení, jež vypovídají o společnosti, jejich hodnotách a normách. Pomocí lingvistiky a sémiotiky vznikla teorie jazyka, která je průvodcem po sociální realitě.²⁰ Publikum využívalo sdílených významů a využívalo k tomu jazyk převládající v dané společnosti. To vedlo k poznání, že lidská komunikace se zakládá na odkazování k symbolům, tedy ke světu, jenž je v dané společnosti konstruován. Tak vznikla teorie sociální konstruktivní reality. W. I. Thomas zjistil, že pokud je nějaká situace lidmi definována jako reálná, pak je ve svých důsledcích opravdu reálná.²¹ Nezáleží na tom, zda se situace skutečně zakládá na realitě, nýbž na tom, zda ji tak lidé vnímají a interpretují. V roce 1973 vychází studie McComba a Shaw o nastolování agendy (agenda-setting), jež analyzuje vliv zpravodajství a to, co lidé považují za důležité.

Od 80. let 20. století jsou ustáleny představy o účincích mocných médií, nicméně se množí úvahy o publiku, které není pouze pasivním divákem, ale naopak se stává aktivním příjemcem informací. S postupným technickým vývojem na počátku 90. let roste počet domácností alespoň s jedním televizorem. V novém tisíciletí nastává boom internetu jakožto informačního zdroje. Ve této poslední etapě zaujímá stěžejní místo práce S. Halla a jeho již zmíněného „encoding/decoding“. Nejenom média mají velkou moc, ale i publikum, jež je schopno významové sdělení odmítnout.

3.2 MEDIÁLNÍ ÚČINKY RÁDIA NA IZRAELSKOU SPOLEČNOST

Největší dopad na izraelskou a také židovskou i nežidovskou komunitu v zahraničí mělo v 60. letech rádio, jakožto jediné médium, které operovalo v Izraeli.

²⁰Sapir, E. (1929) : “The Status of Linguistics as a Science”, in E. Sapir : *Culture, Language and Personality* (ed. D. G. Mandelbaum). Berkeley, CA: University of California Press (1958), str. 209

²¹Jiráček, J. A Köpplová, B. (2007) “Média a společnost”, Praha : Portál, str. 165

Televizní vysílání bylo dostupné až po *Šestidenní válce*. Rádio se jmenovalo Kol Israel (hlas Izraele). V kolektivní paměti hrálo rádio důležitou roli, např. v reportážích o soudu s Adolfem Eichmannem, který během druhé světové války zodpovídal za deportaci židů do koncentračních táborů.

Tento proces představoval celosvětový fenomén z mnoha důvodů, které později načrtneme. Rádio jako jediné médium získalo přístup k informacím o procesu a mohlo o něm informovat. Rádio nejenom prezentovalo, co se dělo uvnitř soudní síně, ale také umožnilo přístup k informacím všem, kteří se nemohli nacházet v soudní síni, např. lidé, kteří byli daleko od Izraele, židé v diaspoře, pracující lidé atd. Rádio poskytlo veřejné povědomí o Eichmannu a jeho procesu a stalo se znakem kolektivní paměti. Hlavní problém, se kterým se rádio v té době potýkalo, byl pokus přenést živé vysílání. Proces s Eichmannem znamenal přelomovou událost v historii Izraele, a proto ji bylo nutné pokrýt co nejvíce. Hlavní roli v soudní síni hráli právníci Gideon Hausner a Ben Gurion. Hausner povolal přes 110 svědků do soudní síně k zajištění úspěšného usvědčení. To vysvětlil tím, že tato potřeba důkladného přesvědčení o jeho vině je z toho důvodu, že „*we needed a living record of the gigantic human and national disaster*.“²² Nicméně, i kdyby předvolal tisíc svědků, nepomohlo by to usmíření se s tragickou minulostí, avšak mohlo by to teoreticky pomoci mladé generaci pochopit, co se stalo a poučit se z toho. To si velmi dobře uvědomovali politici a této možnosti náležitě využili.

Pro další pochopení procesu si načrtneme situaci po druhé světové válce. V roce 1955 byl promítaný francouzský krátký film „Noc a mlha“. Tento film zobrazoval místa, kde byly koncentrační tábory, které postupně mizejí. Hovoříme o době deset let po válce, kdy stopy připomínající hrůzy holocaustu mizely. Většina lidí přeživších holocaust postupně vymírala. Z toho důvodu bylo nutné zdokumentovat

²²Hausner, G. (1966) „*Justice in Jerusalem*“, New York, str. 26

jejich svědectví. Zachytit poslední výpovědi a svědectví bylo dovedeno k vrcholu v dokumentárním filmu *Shoa* (1985), který trvá přes devět hodin. Dokument schraňuje záznamy s výpověďmi přeživších, svědků a zločinců. Eichmannův proces otevřel počátek snahy zdokumentovat co nejnaturalističtěji svědectví holocaustu.

Rádio bylo důležitým zdrojem informací nejenom k zaznamenání, ale také k připomínce holocaustu. To bylo zejména využito politiky k propagování jejich ideologických zájmů. V té době izraelská vláda jednala proti chuti Izraelců s Německem o poválečném odškodnění. Kompenzační dohoda byla podepsána v roce 1952 a jednalo se o velmi delikátní téma. Izraelští občané protestovali proti přijmutí peněz od exnacistických Němců. Panovalo veřejné přesvědčení, že Němci vždy byli a budou nacisté. Ben Gurion se ve své řeči snažil usměrnit veřejnost: „*Each time mention is made of what Germany made did to us, I think mention should be made of Nazi Germany*“²³

Pracovníci rádia přinesli do soudní síně mikrofony a kamery a přenášeli živé vysílání ze soudního přelíčení. Samotný proces se odehrával v jeruzalémském divadle s 800 sedadly a značná pozornost byla věnována novinářům a médiím. Proto se možná Hannah Arendtová ve své knize „Eichmann v Jeruzalémě“ vyjadřuje o procesu jako o banalitě zla a upozorňuje, že celý proces bylo jedno velké představení.

Vládní úřad pro tisk vedl David Landor a dva víkendy před oznámením o Eichmannově zatčení si uvědomoval, že pro takový proces neexistuje soudní prostor s dostatkem míst pro všechny novináře, kameramany, fotografy atd. Izraelská vláda zadala filmování společnosti *Capital Cities Broadcasting Corporation*, nicméně jak jsme zmínili dříve, televizní vysílání bylo možné v Izraeli až od roku 1968. Tím vzrostla důležitost vysílání v rádiu. Zpřístupněním kamer do soudní síně vznikly diskuze o legálnosti tohoto činu: „Until now there has no case o television within the

²³Ben Gurion to Hasner, 28.březen 1961, citováno v Yablonce v roce 1986, Ministry of foreign Affairs

walls of an Israeli courtroom. The question arise wheather the Eichmann trial is proper occasion for such novelty in our legal life. Supporting the defense will do everything to discredit the entire trial, are we not giving it here additional material gratis to establish it's claim that whole thing is merely propaganda and not trial or justice?²⁴ Ačkoliv bylo zpřístupnění kamer do soudní síně v té době neobvyklé, soudní proces s Eichmannem si to vyžadoval. Absence záznamového materiálu by mohla dát šanci protistraně, která by celý proces považovala za nespravedlivý. Takové argumenty by mohly zaznít v případě, že by v soudní síni nebyly kamery. Tím, že vše bylo nahráváno, se vylučovala potencionální nespravedlnost za zavřenými dveřmi. Celý svět tak mohl tento proces vidět. Na druhou stranu je nutné počítat s ovlivněním svědků, kteří mohli mít sklony své výpovědi spíše předvést než vypovědět. Soudní proces s Eichmannem byl historickou událostí a role kamer v soudní síni znamenala zaznamenání této historie.

Jak Ben Gurion řekl: „It is trial of history and it will have full coverage we can give it.“²⁵ Zveřejnění nahrávek z procesu podléhalo striktním pravidlům: „All copies were to be released simultaneously to all interested parties and on equal basis, price of copies was to be fixed and controlled and the entire record was to be handed to the government at the end of procedure. Defined as public service, profits were to be donated to charity.“²⁶ Pouze jeden televizní štáb byl vpuštěn do soudní síně. Technické přenesení živého vysílání bylo tudíž technicky velmi obtížné. Každý den byla vysílána dvě sezení z procesu v divadlech, kavárnách a klubech v Tel Avivu. Tyto kluby vysílaly to samé, co se vysílalo v USA a v Evropě. Izrael však viděl pouze část tohoto zahraničního vysílání a musel se spokojit s nedostatkem vizuálního pokrytí

²⁴Rosen to Yachil, 26.října 1960, Ministry of Foreign Affairs

²⁵Ben Gurion to Hausner, 28. března 1961, citováno v Yablonce v roce 1986, Ministry of Foreign Affairs

²⁶Givton to Gilieron, 14. listopad 1960, Ministry of Foreign Affairs

procesu. Rádio tím získalo jistou exkluzivitu.

Kol Yisrael získal privilegium nahrát a vysílat Eichmannův proces. Byla to jejich zodpovědnost, jakým způsobem zajistí nahrávání a následné zveřejnění záznamů izraelské veřejnosti. Museli se vypořádat s technickými problémy týkajícími se živého vysílání. Zpravodajský štáb vlastnil osm mikrofonů a systém ozvučení, sluchátka, ve kterých se překládalo do několika cizích jazyků (francouzský, německý, anglický atd.). Bylo vytvořeno prozatímní studio na chodbě divadla. Zodpovědností rádia bylo poskytnout kvalitní vysílání. Pokrytí vysílání soudního procesu nemělo mít dopad na spravedlnost soudců, bylo to jednoduše zachycení toho, co se odehrávalo v soudní síni. Proces byl vysílán v reálném čase, takže děti ve škole, lidé v práci nebo lidé na ulici poslouchali rádio. Poslouchání rádia se stalo součástí kolektivní paměti. *Kol Yisrael* avšak nevysílal celý proces nepřetržitě. Denně se vysílalo 30 min tzv. *Trial Diary* (Yom Ha'mishpat). V programu byla zahrnuta diskuze a byli pozváni významní filosofové jako například Bertrand Russell. Eichmannův proces prezentoval izraelskou vládu a způsob, jakým využívala média ve svůj prospěch a k prezentování politických idejí a cílů. Tím se dostáváme k tomu, co bylo velmi problematické na celém procesu.

Není sporu, že proces přinesl pozitivní změny do celého případu Shoa, jedna z těchto změn byla adaptace termínu holocaust. Tento termín byl užíván i předtím, ale až nyní byl akceptován celosvětově. Proces přinesl také nové studie a publikace o holocaustu, nicméně proces byl z mnoha důvodů problematický. Předtím, než celý proces započal, a dokonce i po všem, co bylo nahráno, vysíláno a zkoumáno o holocaustu, existuje jistý stereotyp, že před Eichmannovým procesem se nikdo nezabíral holocaustem, nikdo nevypovídal o hrůzách spáchaných nacisty a že pachatelé nikdy nebyli potrestáni. V roce 1953 byl založen institut *Yad Vashem* v

Jeruzalémě. *Yad Vashem* je výzkumný institut zabývající se Shoa, jenž měl také vzdělávací centrum, které organizuje každoročně „Day of Holocaust Remembrance“, na kterém v roce 1954 participovalo přes 40 000 Izraelců.

Další z problémů, které vyšly na povrch při procesu, byla spolupráce s Německem po válce. Ještě před zatčením Eichmanna se pořádaly protesty proti přijmutí tzv. „blood money“ a jakékoliv spolupráce s ex-nacistickým Německem. Ben Gurion se i přes protesty sešel s kancléřem Adenauerem. Zajímavé v té době byly také show v USA, které se populárním způsobem zabývaly tématem holocaustu. Jedna z nich se věnovala přeživším a jejich novému úspěšnému životu v USA (pořad *This Is Your Life*²⁷). O holocaustu bylo napsáno mnoho knih a mnoho se filmů se holocaustem přímo inspirovaly. Proč tedy až Eichmannův případ nově otevřel prostor pro téma holocaustu v médiích?

I přesto, že se v Izraeli i mimo Izrael odehrávalo mnoho připomínkových událostí, Eichmannův proces přinesl takovou mediální pozornost, že každý a všude byl vystaven konfrontaci příběhů a svědectví přeživších. Příběh holocaustu byl řešen i předtím, avšak nyní byl znovu projednáván v různých koutech světa. Ta část příběhu nevytvořila nový příběh, ale publikum, které slyšelo tento příběh, bylo nové. Jeden z politických pokusů bylo prezentovat Izrael jako zemi, která má právo zastupovat zájmy židů. Hlavním sporem, který přinesl proces, bylo zpochybňování přeživších z koncentračních táborů samotnými židy. Co udělali, že přežili popsané hrůzy? Kolaborovali s Němci? Díky procesu, který přinesl více osobních výpovědí o Holocaustu, přeživší už nebyli anonymní, ale stali se z nich lidé, kteří vyprávějí svůj osobní příběh a osobní boj, a to znamenalo hlavní přispění procesu s Eichmannem.

Pro Izrael bylo důležité, aby se proces odehrával v Izraeli, což přineslo několik

²⁷ This is your life show [online]. [cit. 2011- 12-20] Dostupné na URL <http://www.youtube.com/watch?v=o2HRW9aOHt0>

legálních sporů. Celý proces se však stal kontroverzní, jelikož podle izraelského práva je zakázáno soudit zločin, který byl spáchán v čase, kdy Stát Izrael a jeho zákon ještě neexistoval. Dalším právním problémem bylo to, že Izrael soudil zločiny spáchané proti židům, ale zločiny byly nicméně páchany proti lidskosti a tudíž by měly být souzeny podle mezinárodního práva. Robie Sabel, učitel práva na Hebrejské univerzitě a právní poradce ministra zahraničních věcí, řekl: „Eichmann attorney argued that Israel had no jurisdiction over the case since Eichmann had committed his crimes outside of it's territory, against people who were not Israeli citizens and at a time that Israel did not exist.“²⁸ Důvod, proč byl i přes tyto kontroverzní problémy soudní proces veden v Izraeli, je vysvětlitelný pouze potud, pokud pochopíme založení Státu Izrael.

Po druhé světové válce Eichmann emigroval do Argentiny, kde žil pod jménem Richardo Klement do roku 1960, kdy ho izraelští tajní agenti zatkli a unesli do Izraele. Avšak před rokem 1960 Eichmann žádal o návrat do Německa, o čemž rovněž napsal dopis kancléři Adenaurovi. V roce 1952 napsal: „The time has come for me to step out of cloak of anonymity and presnt myself..I do not know how long fate will allow me to live. I do know, however , that someone must be allowed to explain to the coming generation about what happened. There shoudl be explanation. I had to steer and lead large parts of this complex in those years.“²⁹ Německá vláda nepředala tuto informaci izraelské vládě a zároveň nechtěla návrat Eichmanna do Německa. Německo se obávalo jeho návratu, protože by mohl ohrozit vnímání statusu nového Německa. V německých novinách to Dr.Tobias Herrmann vystihl následovně: „Sadly in 50s there was not a great deal of interest in particuarly persuing

²⁸The Jerusalem Post [online]. [cit. 2011- 11-23] Dostupné na URL <http://www.jpost.com/International/article.aspx?id=216371>

²⁹The Jerusalem Post [online]. [cit. 2011- 12-18] Dostupné na URL <http://www.jpost.com/International/article.aspx?id=216371>

Nazi was criminals in Germany. Many Judges and lawyers of Nazi period worked in the post-war Federal Republic too, and weren't interested in pursuing their old comrades in the police and SS.³⁰ To se velmi hodilo Izraeli, který potřeboval a chtěl soudit Eichmanna. Příležitost soudit zločince holocaustu v zemi, kde se usídlili židé. Není pochyb, proč byl Eichmann tak důležitý pro Izrael. Zdůraznění role státu jako jediného spravedlivého, který může reprezentovat zájmy židovských občanů, bylo nesmírně důležité. Dále šlo o zajištění toho, že se holocaust nebude opakovat. Snaha o zabránění opakování holocaustu všemi dostupnými prostředky je patrná dodnes, např. současný premiér Izraele Netanyahu (zkráceně Bibi) se vyjádřil k 50. výročí procesu: „No more! Enough! Regrettably, our enemies and those who seek Jewish lives have not gone from the world. But the State of Israel exists and it knows how to defend itself from evil designs and we say: no more! We say more than that: The Jewish People lives!”³¹

³⁰The Jerusalem Post [online] [cit. 2012- 1-8] Dostupné na URL <http://www.jpost.com/International/article.aspx?id=216371>

³¹The Jerusalem Post [online]. [cit. 2012- 1-9] Dostupné na URL <http://jpost.com/opinion/editorials/article.aspx?id=216716>

4 Izraelská vláda a média

Jak jsme naznačili v předcházející kapitole, Eichmannův proces otevřel brány veřejnosti a novinářům, kteří mohli mluvit a psát o holocaustu a přeživších otevřeně. Proces v tomto bodě splnil onen přelom v historii. Podívejme se na posledních deset let izraelských médií. Jakým způsobem se změnila forma a jazyk zpráv? Musíme si uvědomit, že holocaust se bude vždy připomínat a promítat ve zprávách, jelikož je součástí izraelské kultury a identity. Další důvod spočívá v „lživosti“ námětu, jenž využívá státní propaganda. Ta spočívá v zobrazení Izraele jako záchrance židů na celém světě. Tento námět se stal mýtem vyprodukovaným médii. Jde o mýtus, podle něhož izraelští vojáci zachraňují a chrání bezmocné židy a jenž se objevuje v posledních deseti letech ve zprávách. Média užívají strukturu již známého mýtu k tomu, aby sdělili informace o událostech, jako jsou teroristické útoky.

K porozumění vztahu mezi vládou a médii je nejprve třeba porozumět procesu vytváření zpráv. Začneme se tedy na analýzu periody, kdy Yitzhak Rabin propagoval veřejnosti mírové jednání. Vztahy mezi vládou a médii v této etapě ukazují, jak se navzájem ovlivňují na úrovni profesionální žurnalistické práce. Političtí lídři jsou konstantně atakováni novináři, kteří investigují a zveřejňují zprávy, jež nevyznívají zrovna ve prospěch politiků, např. korupční a milostné aféry, neschopnost politiků apod. Vztah mezi vládou a novináři se zakládá na tom, že vláda může kontrolovat tok informací, které jsou poskytovány veřejnosti, v takovém případě hovoříme o oficiální propagandě. V druhém případě vláda nijak neovlivňuje tok informací, nemá je pod kontrolou a média mohou prezentovat vše, co chtějí a co si myslí. Definice vztahu médií a vlády Gadi Wolfsfeld popsal takto: „, To understand the role of the press in

politics is to view the competition over the news media as part of a larger and more significant contest for political control ..the political process is more likely to have influence on the news media and that the news media are to have an influence on the political process.³².

Vztah mezi médii a vládou můžeme také charakterizovat jako soutěž o to, kdo má větší kontrolu nad zveřejněnými informacemi. Média informují o různých událostech a pokoušejí se získat pozornost publika. Chování vlády lze pozorovat v době krize. Vláda v krizové situaci přebírá kontrolu nad médii a reguluje zveřejnění omezeného počtu informací. V Izraeli se taková situace omlouvá ve jménu národní bezpečnosti. Během krize se novináři, kterým nejsou poskytnuty vládou kontrolované informace, uchylují k jiným alternativním zdrojům, jsou tlačeni najít skulinu a dostat se k potřebným informacím. Média, pokud mají dostatek informací, mají tendenci být více závislémi na vládě a podporujícími vládu. Na druhou stranu, když vláda nemá žádnou kontrolu a neposkytuje žádné informace, mají tendenci být více nezávislémi a kritickými. Například při jednání v Oslu dva hlavní deníky, *Yediot Acharot* a *Ha'aretz*, reportovaly o jednání. Zveřejnily tři typy zpráv. Jde o zprávy pozitivní, negativní a zprávy se smíšeným názorem. Pozitivní zprávy prezentovaly mírový proces a progresi v jednání. Negativní zprávy byly spekulativní a pojednávaly o budoucí hrozbě a nebezpečí spočívající v uzavření mírových jednání. Ve zprávách se smíšeným obsahem byla zmíněna obě dvě stanoviska.

V mírové dohodě s Jordánskem byla kompletně převzatá kontrola nad informacemi, jež byly poskytnuty médiím. Vydání informací přineslo tzv. *Peace festival*. Ten znamená pozitivní reakci médií po vydání vládou oficiální tiskové zprávy o mírové smlouvě. Televize, rádio a noviny nadšeně prezentovaly mírový proces a

³²Wolfsfeld, G. (1977) „the varying role of the new media in the Arab-Israeli peace process”. *Political communication* 14, p. 29

jejich ceremonie. První dny po vydání informací tisku byly noviny přeplněny pozitivními zprávami. Nicméně reakce veřejnosti byla po zveřejnění zprávy o mírovém procesu různorodá, radikální pravice dokonce protestovala. Navíc bylo spácháno několik teroristických útoků palestinskými skupinami. I přesto byly obě dvě dohody pečlivě naplánovány a jejich prezentace provázena oslavami. Po těchto událostech byla samozřejmě vláda nucena zastavit propagaci a oslavy míru. Jelikož se vláda odmítla vyjádřit k daným událostem, média se stala více nezávislými a reportovala o událostech po svém. Předseda vlády Rabin se vyjádřil pouze ke třem teroristickým útokům. Ke dvěma hlavním útokům se vyjádřil na tiskové konferenci a o posledním útoku promluvil v televizi a rádiu. Podle Rabinova poradce by bylo lepší nevyjadřovat se vůbec veřejně k událostem, „because carrying out a press conference in midst of hysteria is worse than you shut up.. The reporters are hysterical and the prime minister gets angry with them and answer them hysterically and the results are terrible“.³³ Na druhou stranu, jsou to právě senzacechtiví novináři, kdo vytváří hysterii s hlavními titulky plné krve. Toto pomohlo taky opozici vlády, která tak měla spektakulární možnost propagovat své politické zájmy.

Když se zaměříme na vysílání během teroristických útoků, můžeme sledovat několikrát připomínku holocaustu. Holocaust je silná historická událost, která je součástí židovské identity, takže i v Izraeli hrála podstatnou roli. Izrael se prezentuje jako zachránce, který zachránil bezmocné židy před smrtí. Tento mýtus byl vytvořen izraelskými médii, v nichž jsou prezentováni izraelští vojáci zachraňující a chránící židy. Tento mýtus je produkován a znovu a znovu opakován médii. Média užívají strukturu známého mýtu ke sdělení zprávy o teroristickém útoku. V několika zprávách o teroristických útocích se vyskytovala metafora holocaustu. Agresoři jsou porovnání

³³Peri, Y. (1999) “The Media and Collective Memory of Yitzhak Rabin’s Remembrance”. *Journal of Communication* 49, no 3, str.106

s nacistickými zločinci a oběti jsou porovnáváni s bezmocnými židovskými matkami a dětmi, které představují nevinné oběti holocaustu. Izraelští vojáci jsou nazýváni „Israeli“, což referuje k spasiteli, andělům nebo božským poslům. Reference k nacistickému Německu se odehrálo po mnichovkém útoku³⁴ v Maariv editoriale: „Munich! Here the land was laid for the Nazi Holocaust, here Europe was led to it's burial..³⁵ Jiný příklad užívání mýtu ve zprávách při události Entebbe³⁶: „The Israeli defence force plane landed in Entebbe like saviors from mythological epos, the distance of 4000 kilometers and released those who were candidates to become victims of new Auchwitz. The army's action released us from the necessity of avenging the small children, the same children who smile at us in pictures which appears in these pages“³⁷.

Reportování o konfliktu, kde jsou či byli novináři jeho účastníky (např. každý Izraelec musí projít vojenskou službou), může tvořit tzv. *One-side Story*. Nakolik je profesionální dilema výzvou a nakolik si může novinář udržet konstruktivní kritiku? Novináři či zpravodajci náleží k určité kulturní skupině společnosti a mohou prezentovat a reagovat pouze v společnosti, ke které patří. Druhá intifáda byla neočekávaná událost a média reagovala více senzitivněji než normálně.

Z kterého hlediska média referují o takové události? Základní problém v izraelské společnosti spočívá ve vymezení role protistrany. Strany nejsou jasné. Koho Izraelci pojímají jako „my“ a koho jako „oni“? V USA jsou strany rozlišeny jasně,

³⁴Dne 5. září 1972 teroristická skupina, jenž spadala pod palestinskou skupinu Hatah, zajala několik izraelských účastníků olympiády konané v Mnichově. Po neúspěšném vyjednávání při záchranné akci byli všichni rukojmí zabiti.

³⁵Nossek, H.(1994) „The Narrative Role of the Holocaust and the State of Israel in the Coverage of Salient Terrorist Events in the Israeli Press.” *Journal of Narrative and Life history* 4(1-2):127

³⁶Operace je také známá jako Operace Blesk (*Operation Thunderbolt*) (hebrejsky: כדור הרעם, *Kadur ha-ra'am*) či jako Operace Jonatan (מבצע יונתן, *Mivca Jonatan*) jednalo se o záchrannou protiteroristickou akci, kdy byla nasazena speciální izraelská jednotka na osvobození rukojmí unesených palestinskými teroristy v noci ze 3. na 4. července 1976) na letišti Entebbe v Ugandě. Rukojmí byli pasažéři letu společnost Air France Tel Avivu do Paříže.

³⁷Nossek, H.(1994) „The Narrative Role of the Holocaust and the State of Israel in the Coverage of Salient Terrorist Events in the Israeli Press.” *Journal of Narrative and Life history* 4(1-2):128

jsme to přeci „my“ (USA) a „oni“, např. Latinská Amerika, která je často charakterizována jako ti, co jsou necivilizovaní, násilní apod. V případě Izraele je důležité rozlišit, kým se myslí ono „my“ a kým „oni“ ve zprávách. Je podstatné znát rozdíl mezi Arabem s izraelskou rezidencí (Arabo-Izraelec), občanem žijícím v Izraeli a Arabem žijícím pod palestinskou autoritou. V prvním případě tento občan musí mít primárně dvojí identitu. Není považován plně za izraelského občana (např. neslouží v armádě), ale zároveň není plně loajální k arabské Palestině. Hebrejsky psaná média dávají značný důraz na tuto diverzitu. Nicméně se v novinách můžeme setkat, zejména pak ve starších vydáních, s problémem definování Arabo-Izraelce jako „my“. Mluví se o nich zejména jako „oni“. V izraelských zprávách byli Arabo-Izraelci dáni do jedné skupiny s Arabo-Palestinci.

Během druhé intifády byli Arabo-Izraelci ve zprávách většinou ignorováni nebo spadali do kategorie „oni“. Co se obětí útoků týče, izraelští občané byli pokaždé označováni jako „my“ (Izraelci), zatímco Arabo-Izraelci byli převážně označováni jako „oni“ (Arabové). V *Yedioth Aharonoth* nalezneme novinový titulek, který tvrdil, že voják a izraelský občan, pět Arabů z Galilejského jezera a osm Palestinců bylo usmrceno. Novináři vytvořili kategorie izraelských vojáků, občanů Izraele, Arabo-Izraelců a Palestinců. Ve zprávě byla zmíněna pouze jména zraněných Izraelců. Jména Arabo-Izraelců nebyla zmíněna vůbec nebo byla zmíněna s omezenými informacemi v porovnání s informacemi poskytnutými o oněch dvou Izraelcích. Identita izraelského občana byla důkladně popsána (věk, jméno a zaměstnání) a čtenáři byla poskytnuta jeho fotografie a životní příběh. Arabo-Izraelec je prezentován takto: „Umm el-Fahm, the locus of riots, five were killed there“.³⁸ V porovnání s reportáží o dvou Izraelcích není množství informací o pěti Arabo-Izraelcích tak rozsáhlé.

³⁸Neiger, M. and Zandberg, E.(2004) “Day of Awe: The praxis of New Coverage During National Crisis”, *Communication* 29: str.436

Referuje se k nim pouze číslovkou „pět“. Zprávy o smrti či zranění Izraelců byly popsány v rozhovorech s rodinnými příslušníky atd. Nicméně, pokud se zaměříme na palestinské noviny a zprávy a jejich způsob reportáží, uvidíme, že pracují na stejném principu jako izraelské noviny.

Další příklad si uvedeme na potyčkách mezi Izraelci a Arabo-Izraelci, kde byla pozorováno legitimní chování Izraelců a Arabo-Izraelců. V novinách *Yedioth Aharanoth* popsali událost, kdy Arabo-Izraelci byli napadeni židovskými Izraelci: „Hundreds of Jewish residents from Nazareth Illit decided the day before yesterday to take a law into their hands and attacked their Arab neighbours.“³⁹ Užitím slova „*decided*“ referují k jasné mysli, jež spočívala v rozhodnutí vzít zákon do svých vlastních rukou. Nevidí jinou možnost než tuto jedinou, protože policisté nijak nezasahují a „*my*“ zde musíme udělat pořádek sami. Arabo-Izraelci byli považováni v médiích v první intifádě jako občané Palestiny. Po diskusi mezi novináři a politiky se toto změnilo a média se snaží být vícestrannější ve zprávách.

Nicméně můžeme pozorovat, že existuje jistý odstup mezi novináři, kteří přinášejí zprávy z vlastní komunity. Měli bychom zvažovat také tento aspekt v mezinárodních zprávách a jejich prezentaci konfliktu z pohledu třetí strany? Avšak je tu něco jako třetí strana v globalizovaném světě dneška? Mezinárodní média a jejich pokrytí konfliktu odpovídá politickým zájmům nebo zájmu novináře. Z pohledu novináře je velmi těžké zůstat nezainteresovaný a nestranný v konfliktu, jenž se ho přímo dotýká. Dá se očekávat, že Irsko stranící Palestině bude ve svých novinách *The Irish Independence News* podporovat Palestinu. Titulní stránka *The Irish Independence News* v čase, kdy probíhal útok na Gazu (míníme specifický útok izraelských raket na místní školu), byla zaplněna titulky typu: „School Slaughter“.

³⁹Neiger, M. and Zandberg, E.(2004), „Day of Awe: The praxis of New Coverage During National Crisis”. *Communication 29*:p.438

Porovnáme-li stejnou událost v izraelskými médií, nalezneme titulky jako: „The shelling as response to Hamas launching attacks from school compound.“⁴⁰ Toto jsou samozřejmě pečlivě vybraná porovnání, ale ukazují, jakým způsobem fungují zprávy. Politické a kulturní vlivy silně ovlivňují vyznění zpráv.

4.1 IZRAELSKÁ MÉDIA A VOJENSKÁ CENZURA

V této kapitole se zaměříme na to, jakým způsobem jsou média v Izraeli cenzurována. Média jsou úzce spojena s demokracií a svobodou slova. Izrael, jako tzv. jediný ostrov demokracie na Blízkém Východě, je nicméně znám svým cenzorstvím. „Democratic regimes are characterized by, among other traits, the absence of censorship and other control over the content of mass media prior to publication.“⁴¹ Izrael avšak představuje výjimku, co se týče této charakteristiky. Izrael se nacházel a stále nachází ve vojenském ohrožení. Vojenská cenzura je tudíž zaváděna z bezpečnostních důvodů. Ačkoliv je Izrael považován za demokratickou zemi, již od svého počátku je provázen cenzurou.

Z historické perspektivy můžeme rozdělit cenzuru do tří základních kategorií, a to z hlediska náboženství, politiky a morálky. Z mediální perspektivy lze každý typ cenzury rozčlenit navíc ještě na tři úrovně. Za první jde o externí cenzuru, která je daná zákonem, příkazem nebo jiným tlakem. Za druhé hovoříme o dohodě mezi různými korporacemi a vládou nebo médií. Smysl této dohody spočívá ve snaze předejít zveřejnění nebo zakázání zprávy bez psaného zákona na jedné straně a bez umístění odpovědnosti na samotná média na straně druhé. Třetí úroveň je míněno vnitřní autocenzura. Jde o sebe-omezení nebo částečné omezení médií. Autocenzura

⁴⁰Orgad, S. (2009) Watching How Others Watch Us:the Israeli Media's treatment of International Coverage of the Gaza War”, *The communication Review* 12(3) 250-261

⁴¹Phina Lahva, (1985) Conclusion:An Outline for General Theory of Press Law in Democracy, in: *Press Law in modern democracies* 399, 349,

může být rozvržena do několik úrovní, na komunikační, instituční, organizační či individuální úroveň. Na instituční úrovni je např. mediální instituce *Press Council* v *Izraeli* nejvyšší autoritou v izraelských médiích.⁴² Na organizační úrovni noviny, vysílací stanice nebo nakladatelství předurčují ediční linii nebo reklamní politiku a slibují tak, že skrz sebe-kontrolu nebude výchyłka z dané linie. Novináři, redaktoři či autoři jsou těmi, kteří spolupracují s různými institucemi či organizacemi a přejímají jejich normy, čímž neutralizují potřebu jiného kontrolního mechanismu. V Izraeli vojenská cenzura operuje konstantně, nejenom během válečných krizí.

Nyní se zaměříme, kdy je možná cenzura v demokratické společnosti. Ze sociálního hlediska může být vojenská cenzura vnímána jako zřetelná výpověď o izraelské společnosti. Důkazem této výpovědi je rostoucí důležitost individualismu v izraelském hodnotovém systému. Na počátku Státu Izrael nebyla otázka jeho bezpečnosti veřejnou diskuzí, v posledních letech se tento trend obrátil. Mediální zájem se objevil na ekonomické úrovni při projednávání rozpočtu pro armádu. Hranice mezi vládou a armádou je téměř neviditelná. Klesl počet občanů, který chtějí nastoupit vojenskou službu v rámci bojových jednotek. Tento problém se stal veřejnou diskuzí stejně tak jako problematika studentů *Yeshivi*, kteří jsou zákonem zbaveni vojenské služby. Tyto diskuze přinesly otevření debaty, jak z politického, tak mediálního hlediska, o tom, co se může a co se nemůže zveřejnit. Přijutím západních demokratických norem roste požadavek izraelské společnosti, aby se demokracie neudržovala cenzurou. Výsledkem toho se cenzurování zmírnilo, to však neplatí ve zveřejňování informací týkajících se národní bezpečnosti. Izrael nemá psanou konstituci zajišťující právní svobodu slova. Svoboda slova je *de facto* zajištěná soudem.

⁴²Národní koncil byl aktivní do roku 1984. Patrik Brogan, *spiked:the short Life and Death of the National council*(1985)

5 ARABSKÁ MÉDIA V IZRAELI

Pro komplexní pohled na média v Izraeli je nutné seznámit se s vývojem arabských médií na izraelském a palestinském území. Vývoj arabských médií v Izraeli budeme charakterizovat na základě jejich historického vývoje, jelikož se různá doba odlišně podepsala na charakteru mediálních institucí a komunikačního chování. Speciálně se zaměříme na mediální růst v každé etapě. Historicky lze rozdělit období, ve kterém noviny a rádio byly hlavními institucemi v arabské společnosti. Podíváme se na další etapu, kdy televize převzala jejich roli. Média můžeme také diferencovat podle jejich politické strannosti, na nezisková média a profitová politická média .

5.1 POČÁTEČNÍ EPOCHY ARABSKÉ VEŘEJNÉ SFÉRY 1948-67

Arabská veřejná sféra byla v tomto období omezována ve svobodném projevu slova. Toto omezení předepisovala vojenská nadvláda Izraele. Strach z vyhnání z izraelského území sehrál významnou roli v tom, že byly potlačeny hlasy vyjadřující názory a postoje arabské menšiny. Pro palestinsky orientované seskupení bylo nesmírně těžké získat povolení k založení novin. Izraelská vojenská vláda netolerovala žádné arabské politické organizace, které propagovaly palestinské strany, arabské menšiny nebo kritizovaly Izrael a jeho palestinsky diskriminační politiku. Arabský občan Státu Izrael neužíval stejné svobody slova a vyjádření jako jeho židovský spoluobčan.

V arabských médiích měly největší zastoupení noviny a televize *Al-Ittihad* a *Al-Jadded*. Obě platformy byly sponzorovány komunistickou stranou a prezentovaly kritické hlasy arabských intelektuálů a politiků. Palestinský novelista Ghassan Kanafi

o těchto médiích psal jako o literatuře odporu. Vládní nátlak Izraele však byl neúnosný a tyto noviny byly zavřeny.

V 50. a 60. letech bylo části arabského publika umožněno vydávání novin *Al-Ard*, které založilo stejnojmenné politické hnutí. Několik limitovaných edicí se dostalo do rukou arabských intelektuálů, a proto izraelský ministr obrany prohlásil v roce 1969 *Al-Ard* za nelegální organizaci. Pokus legalizovat hnutí jako politickou stranu skončilo taktéž neúspěchem. V roce 1950 mohli někteří Arabové poslouchat rádio *Sawt Al-Arab* vysílané z Caira, zvláště pak zprávy týkající se jednání o palestinském území a konfliktu s Izraelem. Arabští občané tak mohli slyšet proslovy egyptského prezidenta Gamala Abdela Nassera, jenž byl přijímán jako novodobý hrdina arabského světa (vedl arabskou revoluci v roce 1952 a byl druhý prezident po svrnutí egyptské monarchie). Radiové vysílání však mohlo poslouchat pouze omezené arabské společenství, a to z finančních důvodů. Stejně tak přijímání informací z novin bylo velmi komplikované, jelikož většina arabské společnosti byla negramotná.

5.2 PŘIZPŮSOBENÍ ARABŮ K REGIONÁLNÍ SITUACI V ROCE 1967 - 1985

Po *Šestidenní válce* arabská populace v Izraeli požadovala, aby Palestinci žijící na Západním břehu a v Gaze měli přístup k médiím. Arabo-Izraelci si uvědomovali silné národní a patriotní cítění mezi palestinskou populací v nově okupovaných teritoriích. Interakce mezi dvěma Arabo-Izraelci a Palestinci předznamenala vzestup národního cítění. Díky mírové dohodě mezi Izraelem a Egyptem (1979) se stal možný kontakt mezi arabskou společností v Izraeli a arabskou společností žijící v zahraničí. Tisíce lidí cestovali do Egypta a byli vystaveni bohaté arabské kultuře a arabskému dědictví. Tento proces ovlivnil izraelskou vládu tak, že redukovala efektivnost

izraelské síly kontrolovat obsah veřejné debaty.

Na druhou stranu, v roce 1967 arabská populace zakoušela izraelská pravidla již devatenáctý rok. Úroveň vzdělanosti mezi mladými Araby byla na vzestupu. Tato tendence umožnila vstup vzdělaných Arabů na pracovní trh v izraelské veřejné sféře a tím přispěla k jejich integraci a ovládnutí hebrejštiny. Arabové pracující v židovských městech získali přístup k hebrejským novinám, rádiu a televiznímu vysílání. Zároveň hledali možnosti změnit izraelskou kontrolu nad arabskými médii. *Al-Ittihad* jako hlavní médium propagovalo nutnost ukončení vládní kontroly nad médii. Vrchol jeho snažení spočívá v dosažení v tzv. *Land day* 30.března 1976.⁴³ Úspěch komunistické arabské strany mobilizovat arabskou populaci zvýšil hlas *Al-Ittihad* natolik, že se mohl srovnávat s oficiálními deníky jako *Al-Anba'a*. To připoutalo státní pozornost a vláda prohlásila protest proti mírovým jednáním v Egyptě za nelegální. *Al-Ittihad* se nenechala zastrašit možným zavřením a jako odezvu se stala deníkem v roce 1984. Komunistická strana získala podporu voličů a tím byla v denní komunikaci s médii. Vznikaly také soukromé noviny jako např. *Assennara*, které vlastnil známý novinář Lutfi Mashour. Přestože *Assennara* byly komerční noviny, jednalo se o pozitivní směr ve vývoji arabských médií.

V 80. letech začala izraelská televize vysílat program také v arabštině a toto 90minutové vysílání v ranních hodinách si získalo své příznivce. Televize brzy získala vyšší počet sledovanosti než odbyt novin. Předtím však izraelská autorita prověřovala arabskou televizi *Al-anba'a* pravděpodobně s cílem zajistit budoucí program tak, aby ideologicky a politicky pasoval do rámce ministerstva zahraničních věcí. Izraelci se museli naučit řídit arabské oddělení novinářů v izraelské televizi. To měli na starosti hlavně židé původem z Egypta, kteří již získali zkušenosti s arabským vysíláním.

⁴³*Land day* je den, kdy si Paletinci a arabští Izraelci připomínají první den protestu proti konfiskaci arabské půdy v pro-židovské osadě v severním Izraeli.

Rovněž několik arabských novinářů bylo zapojeno, avšak ti příliš zrcadlili skutečnost okupovaných území a jejich zprávy vyvolávaly nežádoucí debaty. Zprávy reportovaly převážně o událostech propagujících izraelskou kontrolu a politiku. Žádné autentické zprávy o potřebách arabské společnosti se nevysílaly.

5.3 VZESTUP ARABSKÝCH MÉDIÍ OD ROKU 1982-1992

V roce 1984 byla *Al-Anba'a* zavřena z ekonomických důvodů. Bylo nemožné získat finanční podporu. Ani výnosy z reklamy nemohly dále zajistit přežití. V polovině 80. let se vyvinula síť arabských novin. Týdeníky jako *Assennara* (1983), *Kul al Arab* (1987) a *Panorama* (1988) začaly soutěžit s komunistickou stranou a jejich týdeníkem *Al-Ittihad*. Tento vývoj značně změnil arabské publikum a ovlivnil mediální vzory. Arabský týdeník *Assennara* představil novou školu žurnalismu bez politických a ideologických motivů, šlo však o žurnalistiku motivovanou profitem. Zpráva se stala subjektem nové ekonomické rozvahy. To se týká rovněž komercializace arabské mediální scény v Izraeli. Tato změna je důležitá, protože stranické noviny nebyly profitové a jejich edice a zprávy nikdy nebyly určeny k produkování ekonomických kalkulací a rozvah. *Assennara* realizovala marketingový tah pro rozsáhlou reklamní agenturu *Nazareth*. Luthi Mashour, vlastník a editor, pracoval dříve pro hebrejské noviny *Ma'ariv*. Mashour představil nový žurnalistický model podobající se komerčním novinám v Izraeli jako *Yediot Aharonot* a *Ma'ariv*. Mashour byl mezi prvními, kteří rozuměli hlavním sociálním a ekonomickým změnám probíhajícím v Izraeli a v arabské společnosti. Arabská společnost byla připravena pro komerční noviny a *Assennara* se velmi rychle staly novinami s vyváženými politickými, sociálními, ekonomickými a kulturními zprávami.

V roce 1985 *Progresivní list pro mír* vyhrál dvě křesla v Knesetu a začal

vydávat noviny *Al-Watan*. Tento týdeník byl vydáván až do roku 1993. Důležité je, že byl vydáván ještě před nástupem arabské politické strany v Knesetu, tento trend se čím dál častěji opakoval a posléze vyšlo najevo, že vydávat propagandistické noviny je méně efektivnější a finančně náročnější. Po úspěchu *Assennary*, komerčního týdeníku, se otevřela cesta pro financování dvou podobných novin. *Kul al-Arab* (All the Arabs) byl založen v roce 1987 jako společné noviny arabských podnikatelů a vlastníků nejrozšířenějších hebrejských novin v Izraeli, tj. *Yediot Aharonot*. Tento podnik se setkal s úspěchem i díky stejnému stylu, jaký je typický pro *Assennara*. Tyto noviny se lišily pouze dvěma rozdíly: Za prvé *Kul al-Arab* byly méně skandální a ne tolik konfrontační ve zprávách o vnitřních událostech. Vlastník *Kul al-Arab* byl podnikatel a snažil se o lepší vztahy s elitou. Vzhledem k tomu, že nepocházel ze žurnalistického prostředí, chybělo mu více investigativního a žurnalistického stylu. Za druhé se *Kul al-arab* chtěl prezentovat jako více národně odpovědné sociální noviny. Tím se vyvažoval boj mezi komerční složkou a národní odpovědností.

Další noviny *Panorama* jsou třetími nejrozšířenějšími komerčními novinami, které začaly publikovat v roce 1988 a byly založeny Bassamem Jaberem, arabským novinářem, jenž pracoval pro izraelské rádio a televizi několik let. Tyto noviny se staly velmi oblíbené mezi mladší generací díky spuštění vlastních webových stránek a portálu.

Tyto tři týdeníky dominovaly arabskému novinovému trhu. Každý z nich prezentuje různý druh novin. Jedny se snaží adaptovat do soutěžního prostředí a spolupracovat jak s místními, tak i světovými ekonomy. Druhé představovaly národní sociální citění. Třetí noviny se snažily prezentovat analýzy arabské společnosti. Nicméně se jednalo o komerční noviny a jako takovým se někdy stává, že množství zpráv je vykoupeno množstvím reklamy.

Arabo-Izraelci se museli osvojit ekonomické modely a normy majoritní izraelské společnosti. Zlepšení v životě arabského společenství v Izraeli bylo doprovázeno růstem střední vrstvy obyvatelstva, s čímž je spjato rozšiřování konzumní kultury. Tři výše zmiňované deníky lze považovat spíše za komerční než informativní. Nápadná je rovněž jejich podoba s hebrejskými novinami *Yehidot Aharonot* a *Maariv*. Bulvární tisk, jenž se orientuje na prezentaci senzací a skandálů, vydává spíše krátké příběhy, o nichž nepojednává do hloubky. I přes tuto informační omezenost se obdobné deníky těší velké popularitě u arabské společnosti, a to díky užívaným jednoduchým formulím. Tyto deníky se orientují na průměrného arabského čtenáře, jenž přijímá zprávy nekriticky. Novináři se nesnaží o investigativní zpravodajství.

V pozdních 80. letech se počet arabsky psaných novin zvýšil. Jde o noviny převážně soukromé. Tato skutečnost odráží vnímání médií jako prostoru pro podnikání v arabské společnosti. V roce 1989 vzrostla popularita islámského hnutí, proto se začaly vydávat noviny *Sawt al-Haq walHurriya*. Tyto noviny prezentovaly islámský pohled na místní a globální realitu, kterou fokalizovaly skrze principy islámu. V roce 1997 *Národní demokratická strana* začala vydávat týdeník *Fast al-Magal*, který zastupoval palestinské národní hnutí v Izraeli. Také se objevilo několik soukromých novin, např. *Hadith Al-Nas* (1999), *Al-Akhbar* (2001) a *Al-Ahali* (2004). Některé z nich stejně rychle jak vznikly, tak i zanikly. Jeden z důvodů kolísání arabských médií je nerovnost ekonomického růstu mezi židovskou a arabskou společností v Izraeli. Židovská ekonomika je prosperující, kdežto arabská ekonomika je spíše marginální a zcela závislá na té židovské. Hlavní zdroj příjmu pro noviny spočívá v reklamách. Ty si zadávají převážně židovské firmy, které investují pouze malou částku peněz do arabských novin. Důvody k tomu jsou rozličné. Arabská

společnost buď není považovaná za koupěschopnou, nebo se předpokládá, že reklama v hebrejských médiích je dostačující vzhledem k tomu, že hebrejsky psaná periodika jsou dostupná nejenom Izraelcům, ale i Arabo-Izraelcům.

Reklama tvoří podstatnou část příjmu v soukromých periodikách. Tři největší týdeníky, *Kul al-Arab*, *Assenara* a *Panorama*, dokonce vstoupily do tržního boje o reklamu. Obdobnými změnami prošlo i rádio a televize. Uvolnění izraelské ekonomiky přineslo médiím sílu a rozdělilo trh do separátních tržních dílů. Několik regionálních stanic se přidalo k *Galei Zahal* (IDF airwaves) a *Kol Yisrael* jako důsledek izraelské zákona o vysílání (1999). V roce 1980 byla představena kabelová televize, která přinesla několik nových kanálů do mediálního systému. Od roku 1992 se Izrael potýká s revolucí v rádiovém a televizním vysílání, což také ovlivnilo arabskou společnost .

5.4 SATELITNÍ A INTERNETOVÁ REVOLUCE 1992 – 2006

Technologické změny předurčovala revoluce ve vysílání na Blízkém východě, obzvláště pak v Izraeli. Izrael provozoval pouze jednu oficiální stanici, dokud nepřešel k satelitnímu vysílání. V tomto roce vznikla „Second Authority for Television and Radio“. Ta umožnila vznik několika regionálních rádií a novou soukromou televizní stanici. V roce 1992 začal vysílat kanál 2. Přesto, že vysílal jen několik programů v arabštině, měl vysokou sledovanost mezi Araby, obzvláště pak při večerních zprávách. V roce 1998 vešel v platnost zákon, jenž ustanovil právo na arabské vysílání. Na základě tohoto zákona mohlo začít arabské rádiové vysílání. To první bylo založeno několika arabskými a židovskými podnikateli a vysílalo z Nazaretu. V říjnu 2000 byla v rádiu uvedena zpráva o demonstrujících Arabech v Izraeli. Arabové byli násilně potlačeni policií. Po této zprávě byla rádiu odebrána

licence. O tři roky později bylo spuštěno nové soukromé rádio *Ashams*, které bylo plně vlastněno arabskými podnikateli a které tak mělo obohacovat arabskou veřejnost v Izraeli.

S vývojem televize a satelitního vysílání vzrostl enormní počet regionálních arabských kanálů. V roce 1970 bylo povoleno vysílání pouze oficiálním kanálům z Jordánska a Egypta. V kontrastu s tímto bylo od raných 90. let arabské publikum vystaveno několika stům soukromých arabských televizních kanálů. Mezi ně patřila například *Al-Jazeera*, arabský ekvivalent *CNN*, která se stala nejsledovanější televizí mezi arabskou společností v Izraeli. Dostupnost těchto kanálů přinesla revoluci v mediálních konzumních vzorech arabské společnosti v Izraeli.

Arabská společnost a její vysílání však stále zastupovalo marginální pozici v porovnání s židovskou společností. Jeden z prominentních arabských novinářů, který psal do *Kul al-Arab*, Zuhair Andrawurs, napsal kritický článek nazvaný „Give Us an Arab Television“⁴⁴. Arabská společnost toužila mít vlastní televizní vysílání, která by spolupracovalo s arabskými novináři a prezentovalo arabskou společnost.

Uvolnění arabských médií a technologický vývoj umožnily vznik arabských internetových stránek dostupných arabským občanům. Tři komerční týdeníky *Kul al-arab*, *Assennara* a *Panorama* aktualizovaly denně své internetové stránky. Další stránky byly vytvořeny společně s politickými stranami jako národní demokratické hnutí. Demokratická fronta pro mír provozovala stránky „Arab48“. Toto médium dalo arabskému publiku prostor pro otevřenou pluralistickou společnost. Počet mediálních zdrojů dostupných pro arabskou společnost rostlo enormně v porovnání s předchozími lety. Také přístup k místním novinám v arabštině a izraelské hebrejštině velmi vzrostl. Růst počtu médií a možnosti přístupu k nim mezi arabskou společností zároveň

⁴⁴Jamal A. (2009) „The Arab Public Sphere in Israel: Media Space and Cultural Resistance“, Indiana University Press, Bloomington, str. 87

zvyšuje možnost jejich ovlivňování. Rozmanitá mediální scéna vyvolává otázky vzhledem k tomu, jakým způsobem prezentovat zprávy v arabské společnosti. Co je čteno, posloucháno či sledováno se stává důležitým obsahem k prozkoumání, jelikož Arabo-Izraelci mají přístup nejenom k arabským, ale i izraelským médiím.

6 ANALÝZA MÉDIÍ V DOBĚ DRUHÉ INTIFÁDY

Tato analýza se zaměřuje na televizní zprávy během druhé intifády v září roce 2000. Okolnosti, které zapříčinily palestinský odpor, lze sledovat hluboko do minulosti. Jednou z hlavních klíčových událostí bylo odsunutí Palestinců z jejich domovů. V roce 1948 se palestinští obyvatelé stali uprchlíci v Gaze, Západním břehu, Libanonu, Jordánsku atd. Hlavní tehdejší izraelský vojenský vůdce Moshe Dayan v roce 1955 na pohřbu Izraelce zabitého Palestincem řekl toto: „What cause have we to complain about their fierce hatred for us? For four years now they sit in their refugee camps in Gaza, and before their eyes we turn into our homestead the land and villages in which they and their forefathers have lived.“⁴⁵ Další důležitá událost po odsunutí Palestinců souvisí s tzv. *Šestidenní válkou*, v níž Izrael získal Východní Jeruzalém, Západní břeh a Golanské výšiny. Jeruzalém je náboženské centrum jak pro židy, tak pro muslimy a křesťany. Z toho důvodu jde o jedno z nejspornějších území. Golanské výšiny představují potřebný zdroj vody pro celý Izrael. Západní břeh poskytuje místo pro nové osady. Okupování vodního zdroje a výstavba osad se chápe jako mezinárodní porušení práv.⁴⁶ Britská vláda považuje osady za ilegální, a proto je zajímavé sledovat prezentaci britských zpráv o Izraeli, které si načrtneme dále.

Mezi první a druhou intifádou se vedly mírové procesy, ze kterých vzešly *Oslo dohody* (1988) a *Wye dohoda* (1998). Z těchto dohod vyplývalo, že Palestinci budou mít pod správou část Západního břehu a Gazu, přičemž izraelská armáda bude kontrolovat cesty a ekonomický export/import. V roce 1999 byl zvolen předsedou

⁴⁵ Philo, G., Berry M. (2011) “More Bad News from Israel” Glasgow university media group, Shlaim, 2000:101

⁴⁶ Podle mezinárodní práva bylo zakázáno stavět a tím tak rozšiřovat své území na získaném okupovaném území, Izrael nicméně mezinárodní právo ignoruje a staví osady v palestinských teritoriích.

vlády Ehud Barak, který pokračoval v mírových jednáních až do roku 2000, kdy se setkal s Yassarem Arafatem a Billem Clintonem. Toto setkání však nepřineslo žádnou dohodu a jen zapříčinilo růst frustrace z nekončícího konfliktu. V září 2000 se Ariel Sharon (izraelsky orientovaný politik) rozhodl provokativně projít po třetím nejsvatějším místě pro muslimy, po Al Aqsa. Postava Sharona byla pro Palestince velmi známa, jelikož ho obviňovali ze zabíjení uprchlíků v Libanonu (1982). Výstup na horu Al-Aqsa bylo podle nich viditelným důkazem nadvlády izraelské suverenity. Následující dny konflikt přerostl v druhou intifádu, na kterou se nyní zaměříme.

Zajímat nás budou zprávy ze září roku 2000 v ranních a odpoledních zprávách BBC a na kanálu 3 (ITV). Jedná se o dvě nejpoblárnější britská média. Analyzovat budeme tři kategorie zpráv. První kategorii tvoří obrázky a pojmenování zpráv, druhou pohřby lidí, kteří zahynuli v konfliktu a třetí představují mírová jednání a jejich dopad na společnost. Téměř ve všech zprávách můžeme pozorovat nedostatečné historické znalosti novinářů o konfliktu, respektive jejich neochotu usouvztažňovat historii se současnými událostmi z důvodu vyšší atraktivity zpráv, jelikož v nich téměř vůbec nezmiňují historii konfliktu. V méně častých případech se můžeme setkat alespoň se skromnými zmínkami o příčinách konfliktu. Například v ITV odpoledních zprávách se novinář vyjadřoval k bojím ve starém Jeruzalémě: „Jerusalem, and who controls it, is at the centre of the conflict, for time today the Palestinian flag flew, a direct challenge to Israeli sovereignty. There has been trouble elsewhere, but it is the fighting in the Holy City that is most significance. Today this was the Via Dolorosa (gunshots) the parth that’s said Christ walked to his crucifixion.“⁴⁷ V tomto příkladě můžeme vidět, že reference k Jeruzalému a k tomu, kdo kontroluje území, je nedostatečná a může čtenáře zavádět, pakliže nedisponuje dostatečnými historickými

⁴⁷Philo, G., Berry M. (2011) “More Bad News from Israel”, Glasgow university media group, citováno: ITV late news, 6 October 2000

znalosti o situaci na Blízkém východě.

Zprávy prezentující pohřby často užívají obrázky zachycující emocionální drama. Uvedme ukázkou z jednoho článku: „When they are not fighting, Palestinians are busy with burying their dead..funerals like this are focal points not only for grief, but also for Palestinian rage and resentment and the dead man’s cousin greets the idea of ceasefire with derision.“⁴⁸ Taková scéna plná vzteku Palestinců zavádí, nejsou zmíněny přesné důvody a příčiny.

Co se týče mírových jednání a zpráv o nich, setkáváme se zde se dvěma trendy. Jeden z nich spatřujeme v nedostatku informací o průběhu jednání, tento nedostatek vede novináře ke spekulacím, druhý spočívá ve skepsi Palestinců k americkým mírovým vyjednávačům, nicméně není uvedeno, proč k takové skepsi došlo. Jedním z důvodů skepse Palestinců bylo, že Izrael dostával od USA 3 miliardy dolarů každý rok, většinu těchto peněz získala armáda. Kdyby novináři toto zmínili, bylo by možná pro diváka více srozumitelné, proč Palestinci pálí americkou vlajku. Výjimky se však najdou v médiích, která nejsou tak masově populární: „With two billion pounds of US money every year, much of it spent on arms, Israel has never been such a supreme regional power. Palestinians look up and see American-supplied Apache helicopters, just as Hezbollah in Lebanon look south and see American supplied missiles, tanks, artillery.“⁴⁹ Reportování o politickém konfliktu je vždy obtížné, jelikož se novinář ztotožňuje s určitou politickou a kulturní společností.

Mnoho lidí netuší, co se děje na Blízkém východě a co tomuto dění předcházelo. Za nejzákladnější historické události považujeme vznik Státu Izrael a vyhoštění Palestinců na Západní břeh, do Východního Jeruzaléma a Gazy. Druhou událost představuje *Šestidenní válka* v roce 1967 a následná okupace těchto území.

⁴⁸Tamtéž, BBC 1 late evening news, 3 October 2000

⁴⁹Tamtéž, Channel 4, evening news, 13 October 2000

Palestinci žijí pod izraelskou nadvládou a vojenskou kontrolou. Bez těchto vědomostí je těžké porozumět pohnutkám různých skupin v konfliktu. Tyto základní informace nebyly mnohokrát zmíněny ve zprávách, což vede ke zmatení a špatné orientaci publika. Pouhé uvedení místa, kde se konflikt odehrával, bylo matoucí, jelikož novináři nevěděli, kdo má kontrolu nad kterým územím a palestinská území často označovali jako Izrael a to i v případech, kdy se evidentně jednalo o palestinské území, např. o město Ramallah zaznělo v zprávách toto: „Mob violence in Israel“⁵⁰. Východní Jeruzalém byl často označován jako hlavní město Izraele, i když Jeruzalém jako hlavní město uznávají pouze dva státy⁵¹. Pakliže si reportéři nejsou vědomi těchto rozdílů, poté se nelze divit, že je divák zmatený i informacím ve zprávách plně nerozumí.

Novináři často odkazují k tomu, že násilí plodí další násilí a vše probíhá v jakýchsi cyklech: „Five days of mayhem, the cycle of death and confrontation has acquired its own momentum.“⁵² nebo „The cycle of violence is unborken, the trouble spots are the same each day.“⁵³ To však nevysvětluje, proč vzrůstá napětí a násilí. Denní zprávy o jednotlivých událostech nemohou objasnit původ konfliktu a jeho důsledky.

Jednou z klíčových příčin druhé intifády byla „válka o vodu“. V televizním vysílání byly zmíněny problémy s vodou jen málokdy, kdežto v tištěné formě se vyskytovaly často detailní popisy. Rozdíl mezi palestinským a izraelským územím byl viditelný: „The contrast between the communities could not be crueller. Inside the Jewish settlements, residents live in red roofed bungalows, surrounded by well

⁵⁰Tamtéž, ITV evenings news 12 october 2000

⁵¹Podle mezinárodního práva Východní Jeruzalém je okupován Izraele od roku 1967, to je také důvod proč jenom dva státy(Costa Rica a El Salvador) uznaly Jeruzalém jako hlavní město Izraele. Všechny ambasády jsou v Tel Avivu.

⁵²Philo, G., Berry M. (2011) “More Bad News from Israel” Glasgow university media group, citováno: BBC 1 early evening News 2 October 2000

⁵³Tamtéž, ITV news early evening News, 4 October

watered land. There are community centers, swimming pools and hot houses producing cherry tomatoes and lettuce. The Palestinian world outside is bone dry and dusty, narrow lanes crammed with donkey carts, children and push carts."⁵⁴ Izraelci mají přístup k vodním zdrojům a Palestinci jsou de facto závislí na jejich dodávkách.

6.1 OKUPACE A SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY PRO IZRAELCE A PALESTINCE

Pro Izraelce není okupování palestinských teritorií ničím neobvyklým. K tomuto okupování dochází údajně z bezpečnostních důvodů. Izraelci argumentují náboženským právem, jelikož je v Starém zákoně Izrael pojímána jako země židů. Tento aspekt není pokryt ve zprávách, fráze jako vojenská okupace či vojenské zákony nejsou obvykle používány. Málokdy bývají reflektovány důsledky, jaké má okupace na každodenní život Palestinců. Výjimečně se o tomto tématu zmínila, např. BBC 1, která ve zprávách pojednala o skupině Palestinců, jež rozbili izraelské bezpečnostní kamery, jelikož symbolizují izraelskou nadvládu.⁵⁵ Přítomnost Izraelců na palestinském území není prezentována jako vojenská okupace, slovo *okupace* zde není jasně vymezené, ani vysvětlené. Publikum může nabýt nesprávného pochopení významu slova.

Dalším z problematických míst jsou izraelské osady postavené na kopcích. Podle izraelských zpráv jsou Izraelci obklíčeni palestinskými nepřáteli, kteří se je snaží vyhnat. Není vysvětleno, proč jsou osady vystavěné na palestinských kopcích. Naopak, důraz se klade především na to, jaké potíže mají Izraelci žijící v těchto osadách: „One regular target for Palestinian gunmen is the jewish settlement of Passagot. It's intensely vulnerable high on hill, surrounded on all sides by Palestinian territory. Even children's nursery had bullet fired through the window. The settlers

⁵⁴Tamtéž, Guardian 2 June 2001

⁵⁵Tamtéž, BBC 1 main news 6. October 2000

know they are in mortal danger. A dozen babies have been evacuated just a few minute earlier to the settlement's bomb shelter. Settlers say Palestinians are trying to force them out."⁵⁶ Hlavní důvod osad spočívá v získání vojenské a strategické kontroly nad palestinským územím. Hodnotné je získání vodních zdrojů, avšak tyto motivy bývají ve zprávách vynechány. Zprávy BBC jsou často prezentovány z pohledu Izraelců, osadníků, vojáků, tím dochází k neúplnému obrazu. V reportážích chybí jakákoliv kritika či opoziční názor. Existuje nepřeborné množství rozhovorů s osadníky, kteří se obávají o svůj život v osadách, ale novináři nevysvětlují, proč v těchto osadách vůbec žijí. Výjimku tvoří zprávy *Amnesty International*, které sledují obě strany konfliktu. Mnohdy osadníci páchají trestní čin ublížení na zdraví či dokonce střelí na arabské obyvatelstvo za přihlížení izraelských vojáků: „Beating the Arabs, or humiliating them otherwise or vandalising their property before the eyes of the army soldiers is not regard as sufficient reason for arresting a settler.“⁵⁷ Jeden z viditelných útlaků Palestinců můžeme pozorovat na tom, že osadníci často ničí arabské názvy měst a vesnic na dopravních značkách a nechávají názvy pouze v hebrejštině. Obě strany se nacházejí v konfliktu, pokud se prezentuje postoje pouze jedné zúčastněné strany, jen těžko lze hovořit o kvalitním zpravodajství. Musíme si položit otázku, zda se jedná o seriózní zprávy, či zda jde o nepřímou politickou propagandu. Osadníci jsou ve zprávách zobrazováni jako ti, co jsou v oslabení či dokonce bezmocní. Naprosto se zde opomíjí fakt, že palestinská teritoria jsou pod izraelskou okupací.

Konflikt se může jevit jako cyklus, ve kterém jedna smrt vede k více útokům nebo dalším střetům mezi komunitami, například po pohřbu židovského osadníka byl napaden arabský dům ozbrojenými osadníky (napadení se účastnily i ženy). Ve

⁵⁶Tamtéž, BBC 1 late news 5.October 2000

⁵⁷ B'Tselem [online]. [cit. 2012- 3-15] ve zprávě Ha'olam <http://www.btselem.org/settlements/statistics>.

zprávách jsme nicméně mohli sledovat, že se často stranilo izraelské straně. Některá média se zmínila o první intifádě jako o populárním povstání, které naznačuje odpor, ačkoliv nevysvětluje příčiny.

6.2 ROLE NÁBOŽENSTVÍ A JAK JI MÉDIA PREZENTOVALI V KONFLIKTU

Zprávy se zaměřují na náboženské rozdíly. Ty jsou charakterizovány jako hlavní příčiny nepokojů. V prvních dnech intifády to byl Ariel Sharon, který vstoupil na nejsvětější místo nejenom pro muslimy, ale také pro židy. Zprávy o tom referovaly jako „visiting one of Islam’s holiest sites in Jerusalem“⁵⁸ Ve zprávách se o náboženství referovalo především v prvních dnech intifády. Odlišné náboženství bylo pojímáno jako zdroj násilí, alespoň takovým způsobem se snažili novináři vysvětlovat příčiny konfliktu. Jako zjednodušené řešení konfliktu shledávali ve větší tolerantnosti mezi náboženstvími. Musíme si však uvědomit, že náboženské důvody jsou pouze jedním z mnoha faktorů celého konfliktu.

6.3 IZRAELSKÝ POHLED V OTÁZCE BEZPEČNOSTI A TERORISMU

V rámci bezpečnosti pro Izraelce byla postavena bezpečnostní zeď. Z izraelské strany jde o zcela racionální snahu zabránit teroristickým útokům. Pokládají za legální a nutné bránit se takovým útokům. Uvádíme zde dva příběhy, které jsou poměrně neslučitelné: Palestinský boj za národní osvobození z izraelské okupace a izraelská snaha o přežití. Izraelci ve zprávách referovali o strachu z bombových útoků a o nedostatku bezpečnostních opatření. Jednou z událostí vyvolávající druhou intifádu byli Ariel Sharon procházející se po nejsvětějším místě v Jeruzalémě. Jak jsme již

⁵⁸Philo,G., Berry M. (2011) “More Bad News from Israel” Glasgow university media group, BBC 1 main new 30. September2000

zmínili, Ariel Sharon byl pro Palestince známou osobností. Palestinci ho obviňovali ze zabíjení uprchlíků v uprchlických táborech Sabra a Shatila v Libanonu v roce 1982 a dále byl viněn z jednání proti palestinskému odporu v Gaze, kde brutálně potlačil povstání. Tyto informace však nebyly ve zprávách zveřejněny, ani zmíněny. Jeho výstup na Al Aqsa byl popsán takto: „This man, Israel’s right winger Ariel Sharon, visited the religious compound yesterday and that started trouble. He wants Israel alone to have sovereignty over the holy sites an idea that’s unthinkable to palestinians. None of this help search for compromise.“⁵⁹ Nedočteme se zde žádnou zmínku o Sharonově historii. Bez toho je těžké porozumět, proč byli Palestinci jeho počine tolik pobouřeni a proč se po jeho výstupu na svatou horu vzbouřili. BBC zpravodajci jasně popsali záměr Ariela Sharona. Toho prezentovali jako pravicového nepřítele mírového procesu, jelikož přesně věděl, co dělá. Mezi dalšími často zmiňovanými osobnostmi ve zprávách během druhé intifády byl palestinský prezident Arafat. V izraelských zprávách ho vinili z odpovědnosti za nepokoje a násilí na ulicích. Naopak, novináři přítomní intifádě referovali o nepokojích jako o lidovém vzbouření, nad kterým měl Arafat pouze slabou kontrolu. To postavilo Arafata do obtížné situace, neboť před intifádou spolupracoval s Izraelem o propuštění politických vězňů. Intifáda potvrdila argumenty opozice, která byla proti jejich propuštění. Palestinská autorita byla obviněna z korupce a používání mučících metod. V důsledku toho bylo na Izrael nahlíženo jako na stát, který se snaží získat více země a vodních zdrojů. Pakliže by se Arafat postavil proti masovému vzbouření, pravděpodobně by se ocitl ve velmi tíživé situaci a mohl by ztratit veškerou moc. Amira Hass popsala Arafatovu složitou situaci takto: „Seven years after the Oslo accords all Palestinians feel betrayed, because they are still living under occupation. When six Palestinians were killed by close range bullets at the mosque by Israeli

⁵⁹Tamtéž, BBC 1 main news 29. September 2000

police, the anger which swept everybody contained all other angers of seven years and longer, this time Arafat could not dream of checking the spreading anger with his security forces. After all it was about Al-Aqsa."⁶⁰ Na tomto místě je nutné poznamenat, že *Oslo dohoda* stanovila šest roků na vyřešení okupace. Poté se měly obě strany sejít a dohodnout se na dalších krocích. K žádnému dohodnutí však nedošlo a to popudilo palestinské obyvatele, jež se vzbouřili. Arafat jako palestinská autorita nemohla zastavit povstání. Novináři, kteří byli svědky povstání, kritizovali izraelské zprávy, v nichž byl Arafat viněn za pokračující násilí: „Israel believes Yasser Arafat wants violence to continue, but it's doubtful whether the Palestinian leader could simply tell these young men to stop."⁶¹ BBC zprávám chyběly rozhovory s místními obyvateli a vzbouřenci v Palestině, proto BBC tíhla k izraelským zprávám a mnohem častěji ve zprávách vinila Arafata a přisuzovala mu příčinu pokračujícího násilí. Arafat byl také v porovnání s Sharonem dvakrát tak častěji zmiňován ve zprávách jako původce násilí. Z těchto zpráv lze vysledovat několik trendů. Za první: Ariel Sharon byl označován jako ten, kdo zažehnul povstání. Za druhé: Ve zprávách chyběly důvody, na jejichž základě se vzbouřili Palestinci. Za třetí: Většímu prostoru k vyjádření se dostává Izraelcům. Za čtvrté: Nedostatek faktů způsobil, že novináři označovali intifádu za něco, co mohl Arafat kontrolovat. Tyto problémy budeme blíže analyzovat v dalším kapitole.

6.4 HLAVNÍ TITULKY VE ZPRÁVÁCH

Smyslem titulků je zaujmout čtenářovu pozornost a naznačit, o čem zpráva bude pojednávat. Jakým způsobem byly formulovány hlavní titulky referující k událostem spojeným s druhou intifádou na BBC 1 a ITV, se zabývali Greg Philo a

⁶⁰Tamtéž, Amira Hass, Guardian, 3. October 2000

⁶¹Tamtéž, BBC 1 lunchtime News 2 October 2000

Mike Berry, kteří analyzovali přes 67 hlavních titulků zpráv na těchto stanicích, a to mezi 30. zářím a 16. říjnem 2000. Z této analýzy vyšlo najevo, že titulky zaujímaly neutrální postoj k událostem, jako je pokrok v mírovém vyjednávání, odjezd a příjezd politiků nebo komentáře referující ke konfliktu jako k nekončícímu problému, např.: „A middle east summit on Monday, but the fighting goes on“ nebo „The middle east, more violence as the peace talks now reach a delicate stage.“⁶² Neutralita spočívá v tom, že zpravodajové nezaujímají jednostranný názor, ačkoliv se dopouštějí utváření různých domněnek a hodnotících soudů.

Výše jsme se zmiňovali o finanční pomoci, kterou USA poskytovalo izraelské armádě. Palestinci tuto „pomoc“ odsuzovali, a proto demonstrativně pálili americké vlajky apod. V dodávce zbraní jakékoliv straně v konfliktu lze spatřovat rozpor, jenž spočívá v tom, že dodávku zbraní můžeme pouze stěží vysvětlovat jako snahu ukončit krveprolití. Ve zprávách nenalezneme ani pouhou narážku, jež by operovala s takovou myšlenkou. Podívejme se, co se objevilo v jednom hlavním titulku: „Middle east summit gets underway, but no sign of a breakthrough. While they try to end the bloodshed the killing continues on the streets.“⁶³

V titulkách hlavních zpráv se setkáváme i se zprávami, které velmi přímo a přitom neutrálně referují k zabitím, např. „Palestinci byli zabití“ nebo „Bombový atentátník byl zabit Izraelci“. V druhém případě neutralita spočívá v neuvedení etnika či národnosti bombového atentátníka. Reportáže o smrti Palestinců se liší ve zprávách na BBC a ITV, a to na začátku intifády. V prvních dnech intifády bylo značných úmrtí na palestinské straně. Zprávy přitom jasně nevymezovaly, kdo byl zabit. BBC anonymně informovala o počtu mrtvých Palestinců, aniž by je jakýmkoliv způsobem personifikovala, např.: „At least twelve Palestinians have been shot dead in clashes

⁶²Tamtéž, ITV late news, 15. October 2000, BBC1 early evenings news 2000

⁶³Tamtéž, BBC 1 late news, 16. October 2000

with Israeli forces. Another 300 are injured in the worst fighting for four years.⁶⁴ či „Israeli forces kill even more Palestinians on fourth day of bloodshed.“⁶⁵ ITV se dokonce vyhýbala určitému uvádění počtu mrtvých, jejich titulky pouze operovaly s neurčitými vyjádřeními jako „více mrtvých“ nebo „více zabitých“, např.: „More die as middle east violence spirals out of control.“⁶⁶ ITV ve svých zprávách častěji než BBC informovala o zabitých Palestincích, ale jednalo se spíše o informace kusé a neúplné, což je zarážející.

6.5 VIZUÁLNÍ SCHÉMATICKÉ VYJÁDŘENÍ KONFLIKTU

Výše jsme nastínili, že i samotné titulky se navzájem liší, některé skutečnosti v nich jsou vyzdviženy a jiné naopak potlačeny. Palestinci a Izraelci jsou rozdílně prezentováni nejenom na titulních stranách novin, ale i v rozhovorech s obyvateli. Hlavní rozdíl spočívá v prostředí, v jakém rozhovory probíhají. Izraelští reportéři vedou rozhovory na klidných místech a interview působí uvolněným dojmem. Velmi zřídka vedou izraelská média rozhovory s Palestinci. Pokud tomu tak je, málokdy se odehrávají v poklidném prostředí. V jedné zprávě se současně objevuje rozčilený komentář Palestince: „We want a peace, every day we want a peace, but what we can do now, they shooting the kids and the people.“⁶⁷ Po tomto projevu následuje rozhovor s bývalým ministrem vlády, jenž se natáčí v příjemném interiéru a je veden v přátelském duchu. Palestinská média velmi zřídka vedou rozhovory v interiérech. To je způsobeno dvěma hlavními rozdíly: 1. Izrael má velmi dobré technické a organizační zázemí pro média a dokáže úspěšně komunikovat s veřejností. Tím se liší od palestinských médií, která si nemohou dovolit tak sofistikovanou techniku.

⁶⁴Tamtéž, BBC 1 early evening news 10.September 2000

⁶⁵Tamtéž, BBC 1 late news 1. October 2000

⁶⁶Tamtéž, ITV news 2.October 2000

⁶⁷Tamtéž, BBC 1 lunchtime news 16. October 2000

2. Izrael vojensky okupuje palestinská území, proto se snaží strategicky volit klidná místa pro rozhovory, neboť rušná ulice přispívá ke ztrátě důvěryhodnosti a důstojnosti mluvčího, rovněž rozhovor po telefonu ztrácí na věrohodnosti. Je nutné si uvědomit, že Palestinci nemají natolik svobodný přístup k médiím jako Izraelci, jelikož jsou pod okupací. S tím se pojí nemožnost volného pohybu, např. učinit rozhovor s palestinským ministrem na izraelské straně v Jeruzalémě zabere i několik hodin, uvážíme-li, jak je problematické pro něho získat povolení ke vstupu na izraelskou stranu. Nemožnost svobodného pohybu omezuje palestinská média, která nemají přístup na všechna klíčová místa, na nichž se některé události odehrávají. Z toho důvodu nemůže palestinský reportér dělat reportáž ze všech míst osobně, ale je odkázán pouze na telefonické rozhovory, jež nepůsobí natolik důvěryhodně.

6.6 INTERPRETACE IZRAELSKÉ MÍROVÉ UZÁVĚRKY V TITULCÍCH

U mnohých zpráv lze vysledovat zaujatost, jednostrannost a předsudky. Podívejme se například, z jaké perspektivy nahlížela izraelská a palestinská média na kauzu týkající se *Izraelské mírové uzávěrky*. Ta spočívala v ultimátu, jež dala izraelská vláda palestinskému prezidentu Arafatu. Izraelská média příčinu celého sporu spatřují v politických lídrech arabských zemí, kteří dle Izraele podněcují k násilí a likvidaci Izraele. Z toho důvodu dostal Arafát ultimátum, aby všichni Palestinci okamžitě složili zbraně, v opačném případě Izrael bombově zaútočí na Palestinu. Otázkou však zůstává, zda příčina nepokojů v Palestině opravdu spočívá v podněcování k násilí ze strany politických špiček a zda hlavním důvodem, proč se Palestinci bouří, není pokračující okupace a s ní spojené násilnosti. Jednostranné nahlížení na celou problematiku ze strany izraelské společnosti nemůže vysvětlit, proč Palestinci odmítají přijmout mírová jednání. Palestinská média obdobné pokusy o smír

prezentují jako „Peace Deadline“. Z palestinské perspektivy nebude svět žít v míru, pokud přestanou protestovat proti Izraeli. Velmi kritický postoj zaujímají Palestinci rovněž ke skutečnosti, že by měli ukončit násilí jako první, ačkoliv největším ztrátám na životech došlo právě na jejich straně. V průběhu jednoho měsíce bylo zabito okolo 90 Palestinců a více jak 100 jich bylo postřeleno nebo zraněno. Palestinská strana se domnívá, že Izrael jako první vyprovokoval konflikt a začal s násilím, a to se záměrem ukončit mírová jednání. Palestinské straně působí obtíže přijmout izraelský diktát a akceptovat za svou „normalitu“ nařízenou izraelskou vládou. *Izraelskou mírovou uzávěrku* vnímali Palestinci jako jednu z mnoha dalších výhrůžek. Toto vyplývá z komentářů Palestinců, které chybí ve hlavních titulcích, kdy palestinský lídr říká, že neodpoví na izraelské vyhrožování. Ve stejných zprávách se novinář pokoušel nastínit stanoviska obou stran: „And the Israelis also feel as if they are under attack from the Palestinians, they blame all the violence on them. Of course there are two sides of story, and we have all seen the awful images over the last ten days of how the fierce the Israeli response has been.“⁶⁸ Tato zpráva kontrastuje s hlavními titulky zpráv, jež nazírají na konflikt z izraelské pozice: „Israel gives Arafat an ultimatum: stop the violence or no more peace talks“⁶⁹ či „Israel prepares an attack as deadline to end violence approaches“.⁷⁰ Obdobné titulky nejsou dle našeho názoru objektivní a neprezentují stanovisko obou stran. Sice se v nich dočteme, že se Izrael pokouší o smír, ale chybí jakákoliv zmínka o tom, proč tento pokus o smír Palestinci interpretují jako ultimátum a z jakého důvodu ho odmítají.

⁶⁸Tamtéž, BBC 1 news early evening 8. October 2000

⁶⁹Tamtéž, BBC 1 news main news 7. October 2000

⁷⁰Tamtéž, ITV main news 8. October 2000

6.7 INTERPRETACE KONFLIKTU V TITULCÍCH

Dále jsme se zabývali titulkami zpráv, jež pojednávají o bezpečnostních operacích. Izraelské média informovala 13. října o tom, že izraelské bezpečnostní síly preventivně zabránily všem Palestincům mužského pohlaví mladších 45 let vstoupit do Starého Města Jeruzaléma, ti se proto museli modlit na ulici. Izraelci tuto akci zdůvodňovali jako nutné bezpečnostní opatření, aby zabránili případným střetům a zajistili bezpečnost svých občanů. Palestincům se tato akce jevila jako zjevná demonstrace izraelské vojenské síly. Jejich názor však nebyl v izraelských médiích nikterak reflektován, např.: „Israel mounts a massive security operation as Palestinians gather in Jerusalem.“⁷¹ Ve zprávě zcela chybí palestinská perspektiva. Izrael na celou situaci nahlíží pochopitelně z perspektivy toho, kdo musí čelit útokům. Z toho důvodu lze vysledovat značnou tendenci citovat v nadpisech reportáží izraelské výpovědi, činy a názory. Palestinský pohled na věc zůstává buď neuveden, nebo jen implicitně naznačen v samotné reportáži. Z toho důvodu je obtížné zbavit se dojmu, že jeden pohled konfliktu je upřednostňován.

6.8 ANALÝZA UDÁLOSTÍ. JAKÝ ZPŮSOBEM SE O NÍ REFERUJE V MÉDIÍCH?

Jak na palestinské, tak na izraelské straně zprávy detailně informují o násilí, zraněních a obětech spojených s konfliktem. Jak jsme zmínili výše, palestinské ztráty na životech se pohybují ve vysokých číslech. Od doby, kdy se Sharon prošel po muslimské svaté hoře Al-Aqsa, tj. 28. září, do 16. října bylo nahlášeno 100 mrtvých Palestinců a několik set zraněných. Celkově se eviduje mnohem více úmrtí na palestinské straně než na straně izraelské. Na jednoho zabitého izraelského vojáka

⁷¹Tamtéž, BBC1 lughtime news 13.Ocotber 2000

připadá sto zabitých Palestinců.

Rozdílnosti v popisování smrti na obou stranách jsou patrné i v jazyku zpráv. Obě dvě strany sice užívají dysfemismy jako *vražda*, *zvěrstvo*, *lynčování*, *divoké zabíjení* či *jatka*, ale ztráty na izraelské straně jsou vyjadřovány mnohem emotivněji než v případě zabití Palestince. Veškerá média opatrně informují o smrti dětí, např. smrt dvanáctiletého palestinského chlapce Mohammeda al-Durrah komentovali novináři BBC takto: „There was sickening gloom at his mother’s house today.“⁷² Uveďme další BBC zprávu pojednávající o smrti palestinského dítěte: „The world has been shocked by the number of Palestinians children killed and injured in the last two weeks of fighting. At least 25 of the 100 or so people killed were children. The Palestinians claim that the Israeli army is deliberately shooting to kill. The Israelis say the Palestinians are using children too get the world’s sympathy.“⁷³ Novináři kritizovali IDF (*Israeli defence forces*) z užívání živé munice: „Israeli soldiers were showing absolutely no restraint, firing live ammunition into crowds from 20 metres.“⁷⁴ Několik vážnějších kritik bylo vzneseno samotným Izraelem. Izraelská média byla obviňována z ničení obrazu o izraelské armádě. Ta střílela ostrou municí do davu lidí, kteří házeli kameny.

Některé zprávy užívají emotivní vyjádření týkajících se palestinských úmrtí. Zmiňme rozhovor s Palestincem, jenž tvrdil, že našel oběť, jež byla zabita tím nejhorším možným způsobem, jelikož celé tělo bylo zmrzačené a popálené. Tato krátká zpráva se objevila v BBC a namísto objasnění okolností smrti se věnovala detailnímu popisu, jaký poskytl dotazovaný Palestinec: „Outside a morgue in Ramallah, his children are grieving their father, it is *claimed* he was kidnapped by

⁷²Tamtéž, BBC 1, main news 1.October 2000

⁷³Tamtéž, BBC main news 13.October 2000

⁷⁴Tamtéž, ITV early evening news 20.October 2000

Israelis tortured and beaten to death.⁷⁵ Ve stejném období byl však unesen a zabit izraelský osadník Rabbi Lieberman. Jeho smrt byla popisována jako divoká a chladnokrevná vražda na dvakrát větší ploše než smrt Palestince: „Rabbi Lieberman's body was found in a cave. This was a savage cold-blooded killing in remote and isolated area and the tragedy is that even if there's a lasting deal to end this crisis it may not be enough to prevent random acts of sectarian violence like this one.“⁷⁶

Britská média z většiny adoptovala oficiální izraelské výpovědi o událostech. Konkrétně jde o sekvenci zpráv v novinách a televizi, jež pojednávaly o smrtelných útocích mezi 8. – 11. říjnem 2000. V těchto útocích zabili židovští Izraelci z Tel Avivu, Tiberias, Yaffe a Nazarethu Arabo-Izraelce. Média o tom informovala takto: „In Nazareth, in the heart of Israel, hundreds of Jewish extremists attacked an Israeli Arab neighbourhood overnight. When the police arrived they fired rubber bullets at the local Arabs-not their assailants, killing two men.“⁷⁷ Britské listy *The Independent* kriticky informovaly o útocích Izraelců vyznávajících judaismus na Arabo-Izraelce, jejichž nejčastějším vyznáním je křesťanství (oblast města Nazarethu a Betléma), popř. muslimství. Televizní zprávy komentovaly tyto události z pohledu obou dvou zúčastněných stran, např. „Arabo-Izraelec byl zabit v Nazaretu a židovský osadník zemřel blízko Nablusu na Západním břehu.“

Nyní budeme analyzovat jednu z velmi často prezentovaných událostí⁷⁸. Čtyři izraelští rezervní vojáci vjeli v civilním autě do palestinského města na Západním břehu a tvrdili, že se ztratili, přesto je palestinská policie zadržela. Před vězením se shromáždil dav Palestinců. Jednomu z nich se podařilo proniknout do vězení a zabit jednoho z vojáků. Učinil tak údajně proto, že se domníval, že se jedná o tajnou

⁷⁵Tamtéž, BBC 1 main news 10. October 2000

⁷⁶Tamtéž, BBC 1, main news 10. October 2000

⁷⁷Tamtéž, ITV main news 11. October 2000

⁷⁸Zprávy hebrejské televize kanálu 2: [www.youtube.com \[online \]](http://www.youtube.com/watch?v=3U5-IVKe5QI). [cit. 2012- 3-12]: <http://www.youtube.com/watch?v=3U5-IVKe5QI>

jednotku. Tělo zabitého vojáka bylo vyhozeno z okna a zbývající vojáci byli předáni izraelské autoritě. Tato událost se stala pětkrát více sledovanější než zprávy o zabití třinácti Arabo-Izraelců, kteří zahynuli při židovských davových útocích. Smrt vojáka byla vyzdvižena a objevovaly se takovéto titulky zpráv jako: „Swift retaliation after Israeli soldiers are lynched.“

Je nutné si uvědomit, že izraelští vojáci nastupují do vojenské služby v 18 letech po dobu tří let. Izraelská společnost byla tímto zabitím silně zasažena, jelikož se jedná o situaci, která se mohla stát komukoliv z jejich rodiny. Média této emotivní stránky příběhu využívají. K tomu jim pomáhá volba výrazových prostředků, jež bývají expresivně zabarveny, např.: „So barbarically killed“.⁷⁹ V případě zabití třinácti izraelských Arabů je jazyk zpráv spíše mírný, např.: „Lynch mob“ či „Frenzied mob“. V souvislosti se zabitím izraelských vojáků se ve zprávách hojně užívají výrazy jako *krutost*, *vražda*, *lynčování* či *barbarské zabití*. Ani jedno z těchto slov nebylo užito při zabití Arabo-Izraelců podobným způsobem (lynčování, ubytí davem apod.).

Povšimněme si rozdílnosti ve struktuře zpráv. Nejprve se hovoří o události obecně a poté se velmi detailně pojednává o samotné oběti. Používají se dojemné znělky a emotivní slova zakomponována do příběhu oběti. Toto schéma se využívá v posledních deseti letech izraelských televizních zpráv. Po sdělení obecných informací týkajících se smrti oběti jsou ukázány fotografie doplněné komentářem, např. „Toto je svatební fotografie z minulého týdne. Už se nedočká narození svého dítěte, které čeká se svou ženou.“ Lidé na obou stranách konfliktu zažívají strašné osudy, ale jsou tu jisté rozdílnosti ve způsobu, jakým jsou tyto události popisovány ve zprávách. Izraelskému pohledu se poskytuje více prostoru, kdežto palestinskému pohledu či arabo-izraelskému pohledu není poskytnut ve stejné míře, či není poskytnut vůbec.

⁷⁹Philo, G., Berry M. (2011) „More Bad News from Israel“, Glasgow university media group, citováno: ITV early evening news 12.October 2000

Nyní se zaměříme na to, zda se způsob prezentování zpráv změnil v porovnání s novějšími zprávami. Toto budeme demonstrovat na sérii příkladů televizních zpráv. Smysl této analýzy spočívá v prozkoumání trendů ve vysílání zpráv. V dřívějších zprávách jsme upozorňovali na nedostatečné historické ukotvení zpráv, z nichž nebyl zřejmý původ konfliktu. Rovněž nedostatečným způsobem byly zastoupeny postoje obou dvou zúčastněných stran. Postrádali jsme otevřené diskuze o příčinách nepřátelského vztahu mezi Palestinci a Izraelci. Dřívější zprávy neodkazovaly ke skutečnosti, že palestinská strana se nachází pod vojenskou okupací.

V novějších zprávách se setkává s dalším trendem. Problematická tvrzení jsou více projednávána a je jim poskytnut větší prostor v médiích, např. v *Observer*: „The intifada is the Palestinian people’s war of national liberation. We enthusiastically chose to become a colonialist society, ignoring international treaties, expropriating lands, transferring settlers from Israel to the Occupied territories. Engaging in theft and finding justification for all these activities..we establish apartheid regime.“⁸⁰ Přesto stále shledáváme stejné nedostatky jako v předchozích zprávách. To se týká především nedostatků komentářů o povaze konfliktu vyplývajícího ze statusu quo. Nepokoje a násilí vyprovokovaly Palestince ke spuštění raketových útoků na Izrael. O příčinách tohoto kroku se však již ve zprávách nezmiňuje, jde tedy o jednostrannou reportáž. Ve zpravodajství lze občas narazit na menší diskuze, v nichž se naznačuje, že akce některých izraelských skupin skutečně mohly být určeny k vyprovokování Palestinců. Jde např. o atentát na velitele Hamásu, jenž byl spáchán v listopadu 2001 na Západním břehu, tedy krátce před příjezdem dvou amerických mírových velvyslanců. O tomto reportoval *Guardian*, jenž čerpal informace z izraelských novin. Tato událost pochopitelně zvýšila počet bombových útoků. Největší izraelský deník *Yediot Ahronot* se k událostem vyjádřil takto: „Whoever gave the green light full well

⁸⁰Michael Ben-Yair-izraelský generální prokurátor:citováno v *Observer*, 31.March 2002

they are actually breaking with a single blow, the gentleman's agreement between Hamas and the Palestinian Authority of refraining in the coming days from perpetrating terror attacks."⁸¹ Podobně kriticky izraelské noviny reportovaly o izraelské armádě, která nastražila nálože, jež zapříčinily smrt pěti palestinských dětí. Zaznívaly argumenty, že takovéto „provokativní akce“ jsou organizovány silnými politickými a vojenskými skupinami, který si nepřejí uzavřít mír s Palestinci, jelikož by v takovém případě mohli získat samostatný palestinský stát. Podle Davida Hirste se chtěl Ariel Sharon vrátit k mírovým procesům, ačkoliv tak nikdy neučinil. Není žádným tajemstvím, že Ariel Sharon nesouhlasil s *Oslo dohodami*, v nichž mělo 22 procent izraelského území připadnout zpět Palestině. Ariel Sharon věřil, že většina Palestinců uteče tak, jak to udělali v roce 1948, nebo že budou žít v několika izolovaných oblastech. Palestinská strana se domnívá, že Izrael záměrně vyvolává konflikty, aby zabránil možnosti vzniku samostatného palestinského státu. Jako záminka Izraelcům slouží obava z terorismu. Sharon se velmi rychle ztotožnil s událostmi spojenými s 11. zářím v New Yorku a po vzoru Američanů vyhlásil „honbu na teroristy“.

Je zřejmé, že obě strany v důsledku konfliktu trpí. Jak jsme již výše naznačili, existují různé perspektivy, z nichž je možné nahlížet na konflikt a zaujímat k němu odlišná stanoviska. Jak izraelské, tak palestinské straně nelze odepřít motivy k jejich jednání. Izraelská autorita a izraelská populace jako hlavní důvody svých jednání uvádějí nutnost zachování bezpečnosti izraelských občanů a strach z terorismu. Dále se obává, že by Stát Izrael mohl zaniknout, jelikož je obklopen nepřátelskými státy. Příčinu vlastních útoků vysvětlují jako potřebu obrany, popř. jako odplatu za útok. Palestinská autorita a palestinská populace zdůvodňují své jednání jako nesouhlas s vojenskou okupací, jež probíhá za účelem získat jejich půdu, vodu, majetek a

⁸¹Yediot Ahronot, 23.November 2001

domovy. Izrael vnímají jako stát, jenž jim zabraňuje ve vytvoření vlastního státu. Analýza titulků zpráv naznačila, že se v reportážích neodrážely obě dvě stanoviska vyrovnaně, ale že naopak převažovala tendence přiklánět se k izraelskému pohledu na konflikt.

6.9 TENDENCE A OPAKUJÍCÍ SE ZPRAVODAJSKÉ VZORY V MÉDIÍCH

Doba druhé intifády byla etapou intenzivního konfliktu zahrnujícího izraelské vpády do palestinských měst a vesnic, sebevražedné bombové útoky a jiné střety. Novináři BBC o této době souhrnně informovali takto: „This cycle of violence began six weeks ago when an Israeli cabinet minister was shot.“⁸² Toto je pohled na sled událostí fokalizovaných Izraelci. Pokud bychom se na tuto událost měli podívat ze strany Palestinců, zjistili bychom, že se jednalo o odplatu za zabití jejich vůdce, Abu Ali Mustafy (64 let), jenž byl politickým vůdcem a zakladatelem PLO⁸³. Podle Palestinské autority byl spíše politikem, než-li aktivním členem PFL's vojenského křídla. Mustafa byl zabit izraelskými helikoptéry, které vystřelily dvě rakety do jeho kanceláře, v níž se zrovna nacházel. O sedm týdnů později PFLP odpověděla infiltrací do jeruzalémského hotelu a zavražděním izraelského ministra, Rehava Ze'vi, který veřejně podporoval etnické čistky na Západním břehu a Gaze. Izraelci na základě zabití Ze'viho ospravedlňují další vpády a vojenské akce na palestinské území. Ve zprávách se zaujímá především izraelský pohled na konflikt bez jakéhokoliv komentáře odkazujícího ke sledu událostí, tj. k tomu, že izraelský premiér byl zabit jako odplata za zabití palestinského politického vůdce, viz: „Israel has been

⁸²Philo, G., Berry M. (2011) „More Bad News from Israel” Glasgow university media group, citováno: BBC news 24, prosinec 2001

⁸³PLO (palestinian liberation organization) je politická a polovojenská palestinská organizace, která vznikla v roce 1964, reprezentuje palestinský lid. D roku 1991 byla Izraelem a USA považovaná za teroristickou skupinu.

under intense pressure from Americans to pull out of Palestinian areas it occupied last week following the killing of the Israeli minister.⁸⁴ či „The assassination of an Israeli cabinet minister led to the reoccupation of Palestinians areas.“⁸⁵ V důsledku izraelských vpádů a útoků bylo zabito v průběhu tří týdnů celkem 79 Palestinců. Ve většině případů útoků Palestinců jde o odplatu za izraelský útok, ovšem ve zprávách toto nebývá zmíněno. Tuto nerovnováhu lze sledovat ve zprávách týkajících se palestinských útoků a izraelské odpovědi na ně: „The Israeli settlers were killed and up to 30 wounded in an attack by the Palestinian terrorist group Hamas, on bus in the West bank. *Israel responded with air raids on the West bank and Gaza.*“⁸⁶ Zde se vůbec nepojednává o tom, že by se mohlo jednat o palestinský protiúder. Reportéři často zmiňují, že se jedná o cyklus násilí, kdy hlavním aktérem akce jsou palestinské útoky, tzn., že Palestinci vyprovokovali konflikt jako první.

Taková vysvětlení jsme mohli ve větším množství sledovat v prvních dnech intifády. Nicméně, objevuje se tu zjevný posun v pozdější etapě druhé intifády. Z izraelského pohledu se jedná o palestinskou akci a Izraelci pouze odpovídají. V jednom rozhovoru s egyptským diplomatem se novinář ptal, jak lze zastavit bombové útoky a ukončit tak neustálé násilí? Dostalo se mu této odpovědi: „Well, that is one view, the Israeli view.“⁸⁷ Novinářům je vlastní toto pravidlo: Palestinskou akci následuje izraelská odplata, např. 1. prosince 2001 teroristická palestinská skupina provedla bombový útok v Izraeli, při němž zahynulo 25 lidí a několik set bylo zraněných. Této události se zpravodajství věnovalo dva dny. Po této době, 3. a 4. prosince 2001 došlo k izraelskému útoku na palestinském území, hlavní titul zněl: „No mercy-the Israeli hammer the Palestinians after weekend bombs. The West bank

⁸⁴Philo, G., Berry M. (2011) „More Bad News from Israel“ Glasgow university media group, citováno: BBC 1 late news 26 October 2001

⁸⁵Tamtéž, BBC news 24, 3. November 2001

⁸⁶Tamtéž, BBC 1 main news, 12. December 2001

⁸⁷Radio 4, 5:00 pm news 1. April 2002

and Gaza under attack.⁸⁸ či „Israel hit back with maximum force against Palestinians after the bomb attacks at the weekend which left 25 dead and hundres injured.“⁸⁹ S takovými postoji se setkáváme i mimo hlavní zprávy: „Dozens of Palestinians and Iseraelis have been killed in relentless round of suicide bombings and Israeli counter-attacks.“⁹⁰ Obdobné vyjadřování je typické i pro formální zpravodajství BBC, nicméně se v něm nereflktují klíčové motivy obou stran. Není zmíněno, že Palestinci sami sebe vnímají jako okupovaný národ, který pouze reaguje na izraelskou vojenskou agresí, a že z toho důvodu vedou bombové útoky a jiné akce. Izraelci se domnívají, že okupací zabraňují možnosti založení palestinského státu a potírají terorismus. BBC nenaznačuje budoucnost Palestinské autority, která je odpovědná za část palestinského území a s ním spojenou administrativou. Na administrativní budovy Palestinské autority v pásmu Gaza a Západním břehu bylo zaútočeno izraelskou armádou 13. prosince 2001. Velvyslanec Spojených národů se o tom vyjádřil na kameru takto: „If the Palestinian authority crashes, then Oslo is over.“ Jaký byl racionální důvod zničení těchto budov? Ve zprávách nicméně neuslyšíme nic o provokaci Izraele či o Arielu Sharonovi, který byl vždy proti mírovým jednáním v Oslu. Co naopak uslyšíme je, jak Izraelci říkají, že už je dávno po všem, čímž se míní mírové jednání v Oslu.

Z výše zmíněného vyplývá, že izraelská perspektiva bývá upřednostňována před tou palestinskou. Častěji bývají obhajovány příčiny jejich jednání. Izraelci prezentují sebe sami jako ty, jež jsou konfrontováni s nesmyslným terorismem. Jednoduché řešení se jeví v pochycení všech teroristů. Yassir Arafat dle izraelské vlády efektivně nespolupracoval v zatýkání teroristů, ačkoliv se podílel na zatčení

⁸⁸Philo, G., Berry M. (2011) “More Bad News from Israel” Glasgow university media group,citováno: BBC 1 early evening news, 3.December 2001

⁸⁹Tamtéž, BBC late news 3.December 2001

⁹⁰Tamtéž, BBC 2, newnight 10:30pm , 13. December 2001

zhruba sedmdesáti teroristů. Média mu přisuzovala vinu za vypuklé násilí během druhé intifády. O pozici Sharona v celém konfliktu se média nevyjadřují. Jediná negativní zpráva v televizi v prvních dnech intifády se o něm vyjadřuje jako o „right wing enemy of the peace process“. V této etapě se Sharon stal předsedou vlády (v roce 2001) a veškerá kritika na jeho adresu byla umlčena. Arafat je ve zprávách více obviňován jako ten, jenž je odpovědný za bombové útoky v prosinci 2001. Sharon v rádiu otevřeně kritizoval Arafata, vinil ho z odpovědnosti za všechno násilí a že si vybral cestu terorismu. V této době se objevuje kritika směřující pouze k Arafatovi. Ani on sám se v rozhovoru pro ITV news 6. prosince nezmínil o Sharonově politice či jeho roli v konfliktu. Jediným negativním prohlášením bylo, že Izrael ponižuje jeho samotného a jeho lid. Reportáž se zaměřovala především na Arafatův postoj k terorismu a tvrdým zásahům proti teroristickým pachatelům. Další den dělala rozhovor BBC a zaměřila se na tvrzení, že Arafat nečiní dost pro to, aby byli teroristé zatčeni. V obou rozhovorech není zmínka o Sharonově roli a pokračující izraelské okupaci. Bez těchto informací je nicméně těžké pochopit motivy a názory Palestinců. Jeden novinář se vyjadřoval o palestinských teroristech takto: „The extremists are heroes to many Palestinians, more popular every time they kill. Few want to them behind bars, so Yasser Arafat is trapped between the wrath of Israel and the wrath of his own people.“⁹¹ Na tomto příkladě můžeme pozorovat, jakým způsobem dochází k mystifikaci čtenářů, kteří mohou mít problémy s porozuměním obdobné zprávě, v níž není zmíněno nic o Arafatově příslibu dopadnout atentátníky a o tom, že jich nakonec sedmdesát zadržel. Z těchto zpráv by divák mohl vydedukovat, že není v Arafatově moci zastavit teroristy.

Výše jsme zmiňovali novináře, kteří reportují „o cyklu násilí“, což můžeme sledovat i v tomto případě: „Suicide bombing are a source of pride and Palestinians

⁹¹Tamtéž, BBC 1 late news, 7.December 2001

say they won't stop without political progress. However many militants Yasser Arafat puts behind bars, others are waiting to take their place."⁹² Takto je prezentován omezený palestinský pohledu. Fráze *politická progresa* má charakterizovat vztah Palestinců k Izraelcům, tj. ztráta domova, půdy, vody, okupaci a vojenský režim. Takovou frází lze přirovnat k prvnímu typu zpráv, v nichž byly palestinské činy vysvětlovány jako frustrace z mírového procesu. Na tomto místě je vhodné upozornit na názor některých mírových skupin. Ty považují ospravedlňování a legalizování činů teroristů za nepřípustné, nelze brát v potaz jejich motivy a osobní historii. Abychom však porozuměli podstatě konfliktu, je nutné analyzovat postoje a motivy obou stran, aniž bychom schvalovali jakékoliv násilné činy.

Výběr slov k popsání teroristických činů může být ovlivněno tím, jak je činu rozuměno a tedy jaké legitimní stanovisko k němu zaujímáme. Záleží na úhlu pohledu, zda hovoříme o „teroristovi“, nebo o „bojovníkovi za svobodu“ (freedom fighters). V popisování izraelsko-palestinského konfliktu si jsou novináři vědomi toho, jak rozdílně tato slova působí. Toto shrnul jeden novinář: „The palestinian people regard these gunmen as the defenders of Bethlehem. However, Israel views them as terrorists who should be arrested by Yasser Arafat's police force.“⁹³ Jde o jeden z mála pokusů stanovit jakým způsobem nahlížet na účastníky konfliktu. Novinář prezentoval události z palestinského pohledu, přesto se nevyhýbal výrazu „gunmen“ (ozbrojenec), tedy slovu, jež má v naší kultuře velmi negativní konotace, jelikož je nejčastěji vnímáno jako člověk páchající kriminální činností. Slovo „gunmen“ bývá zaměňováno se slovem terorista. V rámci mírového procesu se jednalo o udělení milosti teroristovi, jenž je označován jako „gunmen“ : „Amnesty for Gunmen still on Run...Terrorists who are still at large and wanted for offences will be

⁹²Tamtéž, BBC 1 late news 5. December 2001

⁹³Tamtéž, ITV early evening news 24.October 2001

given amnesty.⁹⁴ Ve zprávách ITV dochází rovněž k častému zaměňování významů těchto slov.

Další zpráva pojednává o pěti mrtvých palestinských dětech zabitých izraelskou náloží, která byla zjevně odjištěná, když se po ní děti prošly. Ve zprávách se znovu objevuje slovo „gunmen“ ve významu „terorista“, viz: „Such a bomb would have been intended for Palestinian gunmen.“⁹⁵ Z této analýzy je patrné, že slovo „gunmen“ negativně odkazuje k významu slova „terorista“. Jako „gunmen“ bývají častěji označováni Palestinci než Izraelci. Téměř každý Palestinec je Izraelci chápán jako terorista. Izraelská společnost nevnímá tuto válku jako válku proti arabským sousedům, nýbrž jako válku proti terorismu. Obdobným způsobem se vyjádřil i americký prezident Bush v projevu, jenž směřoval k Arafatovi: „Once again I call upon Chairman Arafat to make maximum efforts to end terrorism against Israel.“⁹⁶

Ve zprávách BBC bývá užíváno slova „terorista“ či „gunmen“ i v jiných relacích. Při referování o syrském prezidentu Assadovi je jeho stát nazýván teroristickým státem. Klíčovým bodem zde je, že užití slova terorista může zakrývat vlastní příčiny a možné řešení konfliktu, který má mnohem hlubší kořeny a je více komplikovaný. Většina termínů užívána k popisu Palestinců toto potvrzuje. Izraelské síly jsou popisovány jako vojáci či bratři ve zbroji. Výrazy popisující Palestince jsou: aktivisté, přívrženci Hamásu, guerillové jednotky, extrémisté, útočníci, ozbrojenci, teroristi, zabijáci, vrazi, fundamentální skupiny, militantní skupiny, palestinští mučedníci a fanatici. Palestinci sami sebe nevnímají takovým způsobem, tj. jako fanatiky, vrahy apod. Z jejich zorného pole jsou „bojovníky za svobodu“, kteří se snaží vymazit z vojenské okupace, pro ně jde o válku o národní svobodu. Takové pojetí je velmi vzdálené představě ztotožňující Palestince a teroristu. Ve zprávách je

⁹⁴Tamtéž, Daily Telegraph, 25.October 2001

⁹⁵Tamtéž, ITV early news 25.October2001

⁹⁶Tamtéž, BBC 1, 7. March 2002

patrná neochota diskutovat o povaze okupace a izraelské vojenské kontrole jako o motivech pro palestinské útoky. To však neznamená, že by novináři nikterak neprojevovali lítost nad palestinskými ztrátami a nad tím, že v tomto konfliktu trpí především nevinné oběti.

6.10 REFLEKTOVÁNÍ ZPRÁV O ZTRÁTÁCH NA ŽIVOTECH A ZRANĚNÍCH

Způsob, jakým se informuje o ztrátách na životech na obou stranách, má velký vliv na veřejné mínění. Z tohoto důvodu se nyní zaměříme na to, jak se o obětech reflektuje ve zprávách. Soucit s oběťmi a pozůstalými projevují novináři především, pokud se jedná o raněné či zabitě děti. Vzhledem k rostoucímu počtu bombových útoků na izraelské straně se zvyšoval i počet dětských obětí. Svět soucítí s těmito oběťmi a jejich rodinami. BBC zprávy popsaly izraelské vojenské vpády do Betléma a to, jaký dopad měly na tamní obyvatelstvo. Začalo to popisem průvodu, jenž organizovali křesťanští kněží na podporu palestinského lidu. Kněží vyzývali vojáky k odchodu z palestinských teritorií. Komentáře zmiňují, že byla do konfliktu nechtěně zapletena i kolemjdoucí rodina, která se snažila utéct do bezpečí, avšak místo toho se dostala mezi dvě bojující strany. Podobný obraz je zachycen při bombovém útoku stejným novinářem: „Another night of death in Israel. Emergency workers sift through the wreckage left behind by one more Palestinian suicide bomber. More families who will grieve more damage to America's bid for truce. The wounded being brought in, passengers who had just been trying to get home, like this woman stared the bomber in the face, but saw no hint of what he had in mind.“⁹⁷ Pakliže jsou oběťmi děti, bývá to vyjádřeno ve velmi citově vypjatých reportážích, v nichž se referuje o nevinných obětech: „At the hospital, more families in mourning, Israel is

⁹⁷Tamtéž, BBC 1 late news, 31.October, 2001

beeding..the terror began last night in downtown in Jerusalem, the victims were two young teenagers.⁹⁸ či „The bombs were aimed at a Palestinian security base, but the base is close to a school. Dozens of children were injured...yet again the innocent are caught at the centre of conflict.“⁹⁹

6.11 ROZDÍLY MEZI POPISEM IZRAELSKÉ A PALESTINSKÉ UDÁLOSTI VE ZPRÁVÁCH

Jak jsme poznamenali výše, existují rozdíly ve způsobu, jakým palestinská nebo izraelská strana informuje o ztrátách na životech. K bližšímu prozkoumání budeme dále srovnávat zprávy pojednávající o dvou incidentech, které se staly v období mezi 10. - 12. prosincem 2001. První útok prováděly izraelské helikoptéry, které střelily na Hebron. Při tomto útoku byly zabity dvě palestinské děti. Druhý útok vedli palestinští teroristé, jejich cílem se stal autobus s osadníky. Při tomto útoku zahynulo deset lidí. V obou případech byl největší důraz kladen na ztrátu mladého lidského života. Ve zprávě o první události se můžeme dočíst toto: „Israeli helicopters on mission to kill. Smoke rising after they fired their missiles. Israel trying to kill a leading militant, but while he was sitting in traffic on a busy street. This, the wreckage left behind by the botched assassination. The target Mohammed Satr, is expected to recover, but Israel's missiles killed a boy called Sha'adi and a child still in nappies, Puram, who was only three.“¹⁰⁰ Druhá zpráva reportuje o útoku na autobus takto: „A journey home that ended in death. Bus number 189 ambushed as it neared a Jewish settlement. The attack, brutal and sophisticated, first a roadside bomb just off the bus, then a gunman firing on the passengers as they tried to flee. Flares lighting up the hillside as troops chased the attackers, one was killed at the scene. Shocked survivor

⁹⁸Tamtéž, BBC 1 late news, 2.December

⁹⁹Tamtéž, BBC early evening news, 4. December 2001

¹⁰⁰Tamtéž, BBC 1 late news, 10.December 2001

rushed to hospital, ultra-orthodox Jew who live on occupied Palestinian land. They'd taken their children out to celebrate a Jewish holiday. This father managed to escape with his baby. It was a massacre, Israel said, promising severe response."¹⁰¹

Rozdíl v užívání výrazů při popisu události je viditelný na první pohled. Palestinské činy jsou popisovány jako hrůzné útoky a masakr, vůbec se o nich nerefereje jako o odplatě za izraelský útok. Naopak o izraelském útoku se vždy hovoří jako o odplatě za nepřátelské útoky, to vyvolává dojem, že provokatérem všech akcí je palestinská strana. Objektivní zpravodajství by se mělo zmínit o raketových útocích Izraelců na palestinském území, jež proběhly dva dny před atentátem. Ve zprávách se objevuje třetí druh zpráv, jenž vysvětluje předchozí izraelský útok, avšak bez jakéhokoliv spojení k palestinské odpovědi. O izraelském raketovém útoku bylo reportováno pouze takto: „The Israelis say the intended target was a known Islamic terrorist.¹⁰² či „Today's missile strike may have prevented an impending suicide attack but children were killed in the process.“¹⁰³ Novináři nevysvětlují důvody palestinských činů, ačkoliv izraelské motivy nezůstávají neobjasněny, např. izraelský mluvčí byl v jednom rozhovoru dotazován, zda je akceptovatelné pro demokratický Izrael, že jejich vinou zahynuly dvě nevinné děti?¹⁰⁴ Faktem zůstává, že izraelská odůvodnění jsou prezentována rutinně v médiích, obojí ve formě prohlášení a rozhovorů s mluvčím. Tyto rozdíly mezi zprávami obou stran spočívá ve vyspělé izraelské PR a jejich schopnostech poskytnout informace a rozhovory v médiích. V dalších zprávách jsme si povšimnu-li, že Izraelci byli schopni ovlivňovat strukturu a obsah zpráv umístěním novinářů a omezením jejich pohybu. To částečně ovlivnilo televizní zprávy. Zvláště v těch případech, kdy televizní kamery nebyly vpuštěny do

¹⁰¹Tamtéž, BBC late news, 12.December 2001

¹⁰²Tamtéž, BBC 1 late news, 10.December 2001

¹⁰³Tamtéž, ITV early evening news, 10.December 2001

¹⁰⁴Tamtéž, BBC 1 late news, 10.December 2001

tzv. citlivých oblastí. BBC začala zprávou informující o počtu mrtvých Palestinců, následovala izraelska oficiální výpověď: „At least nine Palestinians were killed after Israeli tanks, helicopters and ground troops forced their way into Beit Rima, a village north of Ramallah. *The Israelis say they arrested two people over the assassination last week of the Israeli minister.*“¹⁰⁵ Zpravodaj poté hovořil o dvou verzích události. Novináři jsou logicky limitováni tím, co nemohli vidět. Po krátkém rozhovoru s izraelským vojákem zprávy pokračovaly tímto prohlášením: „The dead of Beit Rima, Israel sent them back for burial. It says there was a gun battle in the village. Palestinians say a bloodbath. Israeli tanks still prowling the outskirts of Beit Rima today, that’s all we are allowed to see, but we found these soldiers in their way out, brothers in arms embracing, some faces still blackened from combat, all proud of their part in the assault, but not saying much.“, poté se novinář ptal: „Well what was it like last night?“ A voják odpovídá: „Intense, it was intense.“¹⁰⁶

Existují dvě verze toho, co se odehrálo. Netušíme, která z výpovědí je ta pravdivá. Novinář rovněž přiznává, že neexistovala možnost, jak se na dané místo dostat s kamerami: „Beit Rima was sealed by the army when it began its operation and it remains sealed still. So, it’s impossible for us to take our camera in, speak to villagers and get their accounts of what happened.“¹⁰⁷ Novinářům byla pouze poskytnuta video nahrávka, na níž izraelští vojáci pomáhají zraněným Palestincům a jak zřídili polní ambulanci fungující 24 hodin denně. Jde o materiály natočené armádou. ITV televizní zprávy informují o stejné události a taktéž popisují omezení pohybu a zabránění vstupu s kamerami izraelskými vojáky: „At least six more Palestinians died today in fierce fighting on the west bank after Israeli forces moved into the village of Beit Rima. Troops sealed off the village, preventing ambulances

¹⁰⁵Tamtéž, BBC 1 late news, 24.October 2001

¹⁰⁶Tamtéž, BBC 1 late news, 24.October 2001

¹⁰⁷Tamtéž, BBC 1 late news, 24.October 2001

and reporters from entering. The palestinians accused them of carrying out a massacre, but the Israelis insisted they were hunting for the killers of Israeli minister, Rehavam Ze'evi.¹⁰⁸ Následující den média získala přístup do Beit Rima a BBC zobrazila obrázky zdemolovaných domů a udělala rozhovor s několika místními obyvateli, kteří se o noci vyjádřili jako o noci „pekla“. Rozsah operace je zřejmý, „for village the size of Beit Rima, just four thousand people, the scale of the Israeli operation was astonishing. Witnesses say as many as thirty tanks and army vehicles drove in under covering machine gunfire from helicopters in the dark early hours of Wednesday.“¹⁰⁹

Zajímavé je, že izraelská armáda nenašla hledaného člověka, při této operaci bylo zraněno pět izraelských policistů, a přesto byla tato akce považována za vojensky úspěšnou. Ve zprávách pak novináři poznamenali dva specifické body, a to: 1. Palestinský odpor byl velmi slabý. Izraelská strana tvrdí opak. 2. Podle Palestinců byli někteří lidé zabiti ve spánku. V Izraelských novinách *Ha'aretz* bylo vyjádřeno znepokojení z akce *Beit Rima*. Zjistilo se, že akce byla plánována dva týdny před zabitím izraelského ministra. Padlo podezření, že Beit Rima byla vybrána ze zcela jiných důvodů, než je hledání teroristů, jenž spáchali atentát na izraelského ministra. Údajně se jednalo o jednoduchý terč pro demonstrování izraelské síly.

Rozdílnosti pojetí izraelsko-palestinského konfliktu spočívají nejenom v zabránění tomu, aby se novináři mohli s kamerami svobodně pohybovat, ale i tom, co formulují někteří novináři, tj., že izraelská policie je orientována proti celé palestinské populaci. Vraťme se k útoku na Beit Rima. Ve zprávách na BBC nezaznělo ani jako hypotéza to, že by záměrem útoku mohlo být něco jiného než dopadení atentátníků, tedy snaha předvést svou sílu a nadvládu vůči nenáviděné

¹⁰⁸Tamtéž, ITV late news, 24.October 2001

¹⁰⁹Tamtéž, Guardian, 26.October 2001

národnosti. Reportáže pouze opakují izraelskou verzi, že se jedná o chycení ozbrojenců, viz: „This current cycle of violence may be beyond control. It began six weeks ago, an Israeli cabinet minister, a right-winger, was shot dead in Jerusalem. That day, Israeli forces moved into Palestinian areas to catch the gunmen.“¹¹⁰

Stejným způsobem fungovaly i zprávy pojednávající o Arafatovi. Novináři se kriticky zaměřovali na jeho činy. Na izraelské straně se obdobné kritiky nikomu nedostalo. Hlavní zaměření televizního reportování spočívá v prezentaci konfliktu mezi dvěma stranami, které proti sobě bojují v cyklu násilí. Tento cyklus je zobrazován jako hnací motor palestinských jednání. Média spatřují klíč k celému problému v postavě Arafata, jenž není schopen zastavit a chytit „extrémisty“. Novináři, především v televizních zprávách, se zaměřují na emocionální vylíčení utrpení nevinných civilistů. I v tomto však lze nalézt rozdíly, jak jsme pojednávali výše. V souvislosti s oběti na izraelské straně televizní reportéři užívali výrazy jako krutost, vraždění, masakr apod. Důraz byl kladen na izraelská zranění a izraelské oběti. Ve zprávách jim byla věnována mnohem větší pozornost než Palestincům.

Pro Palestince představují nová židovská osídlení symbol okupace a represe. Média s těmito pojmy však neoperují, naopak přijímají izraelskou výpověď, která se údajně snaží o potlačení terorismu a zajištění bezpečnosti své země. Ve zprávách není např. popisováno, jak jsou Palestinci utlačováni izraelskými osadníky, kteří jim zabraňují v obdělávání olivovníků, zapalují je či je jinak ničí. Výjimkou není ani fyzické napadání Palestinců.

Při vzniku Státu Izraele byli Palestinci vyhnáni a museli žít v uprchlických táborech. Izraelci zabrali jejich domovy, tudíž se Palestinci neměli kam vrátit a museli se vystěhovat na území pod izraelskou vojenskou kontrolou. Bez vědomí této souvislosti nelze konflikt objektivně posoudit a jeho řešení se zdá být bezvýchodným.

¹¹⁰Tamtéž, BBC 1 late news, 2. December 2001

Otázka, kterou si musíme položit zní: Proč mají novináři takový problém objasnit palestinský úhel pohledu, když jim líčení izraelského pohledu nečiní obtíže?

7 ZÁVĚR

Tato práce pojednává o nekončícím izraelsko-palestinském konfliktu a tom, jakou roli v něm hrají média. Obě dvě zúčastněné strany, jak Izraelci, tak Palestinci, obviňují mezinárodní média ze zaujatosti. Tvrdí, že o konfliktu nepojednávají objektivně, ale straní jedné, nebo druhé straně. Ačkoliv se obě dvě strany obviňují ze vzájemné nesnášenlivosti a dávají si za vinu nekončící násilí, překvapivě se shodnou v obviňování mezinárodních médií z nejednostrannosti a ze zaujatosti.

V izraelsko-palestinském konfliktu se médiím připisoval čím dál tím větší vliv, tj. rostla víra v sílu mediálního boje, jemuž se připisovala stejná důležitost jako boji skutečnému, jelikož média a jejich účinky mají dopad na strategické rozhodování. Izraelci a Palestinci si velmi dobře uvědomují, že média hrají důležitou roli na mezinárodním poli a mají moc vytvářet veřejné mínění o tom, “kdo je útočník a kdo je oběť”.

Palestina představuje slabší stranu konfliktu, a proto je pro ni nesmírně důležité, jakým způsobem o ní referují mezinárodní média, která pro Palestinu znamenají jednu z účinných zbraní sloužících k přesvědčení ostatních zemí, aby do izraelsko-palestinského konfliktu zasáhli v její prospěch. Role médií spočívá v možnosti získat přízeň třetí, nezúčastněné strany. Palestinci si jsou dobře vědomi nutnosti pomoci dalších zemí. Podpory mezinárodní agendy se jim dostalo během první intifády.

Mediální obraz palestinských obětí znesnadňuje izraelské jednání s USA, Evropou i arabským světem. Cílem Izraelců je přesvědčit tyto velmoci o tom, že Palestinci představují reálné teroristické nebezpečí nejenom pro ně, ale i pro celý svět.

Izraelská vláda jedná v přesvědčení, že s teroristy se nesmí vyjednávat. Ačkoliv jsme mnohokrát naznačili, že mezinárodní zpravodajství straní spíše izraelské straně, které je poskytován mnohem větší prostor k vyjádření, i přesto jsou Izraelci přesvědčeni, že mezinárodní zprávy a reportáže jsou zaujaty proti nim.

Zájem obou stran o co nejlepší mediální obraz v mezinárodních zprávách se stal společnou soutěží. To se odráží v explicitním zobrazování bolesti a utrpení ve snaze šokovat diváky. Především na počátku zahájení druhé intifády poskytovala média množství emocionálně silných válečných výjevů. Jedním takovým výjevem je i reportáž o zastřeleném palestinském dítěti, jenž zemřel v oběti svého otce. K tomuto incidentu se izraelská vláda vyjádřila jako o nešťastném omylu. Druhou emotivně vypjatou scénou představuje izraelský voják v záloze, jenž zabloudil na palestinské území, kde byl zlynčován k smrti. Tyto události se staly ikonou konfliktu na obou válečných stranách. Vláda se snažila využít těchto nešťastných událostí ve svůj prospěch tak, aby přesvědčila nezúčastněnou stranu o brutalitě svých nepřátel.

Jak Izraelci, tak Palestinci využívali různých způsobů a mechanismů ke zvýšení svých šancí v mediálním boji. Palestinská autorita přinášela tiskové zprávy s komentáři od známe aktivistky Hanan Ashrawi¹¹¹. Palestinské opoziční hnutí (*Hamás a Jihád*) si osvojilo mediální taktiky užívané *Hizballahem* v jižním Libanonu. Tato taktika spočívá ve filmování rozhovorů se sebevražednými atentáčníky a zveřejňování dramatických nahrávek útoků na Izrael bezprostředně po ataku. Ačkoliv se jednalo o drastické záběry, izraelská média tyto nahrávky rovněž publikovala.

Izrael investoval mnoho úsilí a zdrojů, aby zlepšil mediální obraz izraelské společnosti v zahraničí. Jedno z nejdůležitějších rozhodnutí spočívalo v založení nové

¹¹¹Hanan Ashrawi je palestinská aktivistka a byla účastníkem první intifády, kdy pracovala jako oficiální palestinská mluvčí se západními médii.

bojové jednotky, tzv. „combat camera“¹¹². Vojáci jsou vybaveni kamerami a fotoaparáty, s nimiž podnikají bojové výpravy. Jednoznačný záměr spočívá v poskytnutí vizuálního obrazu palestinské agrese. Tato jednotka prošla speciálním školením, v němž se vojáci naučili, jak vytvářet žádoucí mediální obraz.

Médiím se připisuje značná pozornost při plánování vojenských operací. Na základě toho byl ve vojenském jazyce vytvořen nový pojem, tzv. *Low signature operations*. Tento termín se užívá při operacích, u nichž existuje pouze malá šance, že by kamery byly schopné zachytit veškeré události.

Izraelci přišli na to, že je pro ně výhodnější získat vizuální obraz události, s nímž mohou následně pracovat. Jako neúčinné se jeví užívání raketových útoků, jelikož rakety mají příliš ničující efekt, což vyvolává negativní ohlasy ve světě. Pokud chtějí zaútočit na určitou teroristickou skupinu, tak preferují pozemní útok, jenž natáčeji na kamery. Stále častěji se objevují diskuze o rostoucí důležitosti zpravodajského pokrytí na místě události. Stejně tak roste počet veřejných osobností odsuzujících okamžité vojenské nasazení po teroristických útocích, jelikož tyto unáhlené vojenské akce dominují mezinárodním zprávám a Izrael tím pádem ztrácí mezinárodní sympatie. Jako důkaz uvědomování si nutnosti příznivého mediálního obrazu uvádíme tento příklad: Po vražedném útoku na tel-avivské diskotéce, kde bylo zabito více jak dvacet mladých Izraelců, nenásledovala žádná vojenská odplata.¹¹³ Tento incident se stal jednou z mála ukázek, kdy Izrael získal sympatie u zahraničních médií.

Ze zpráv lze vysledovat, jakým způsobem obě dvě strany “démonizují” svého nepřítele ve zprávách. Jako prostředek očernění nepřítele slouží prezentace raněných a

¹¹²Combat camera mají za úkol fotit a natáčet izraelské vojáky (IDF-israeli defence forces) při vojenských operacích. Zdroj: www.idf.il/english [online]. [cit. 2011- 10-18]

¹¹³Útok byl spáchán v červnu 2001 v Dolphin diskotéce, 21 mrtvých a 120 zraněných mladých Izraelců. Izraelská vláda poté více uzavřela Západní břeh a pásmo Gaze, bylo také vládou vyžadováno odchodu všech Palestinců upravujících v Izraeli. Zdroj: www.mfa.gov.il [online]. [cit. 2011- 10-27]

mrtvých. Izraelci referují o smrti vlastních lidí jako o tragédii, kdežto smrt Palestinců se považuje buď za bezvýznamnou statistiku, nebo dokonce jako důvod k oslavě. Izraelské oběti nejsou pojímány anonymně, naopak, zprávy o jejich smrti jsou doprovázeny fotografiemi a životními příběhy. O Arabo-Izraelcích či Palestincích není již referováno s takovým zájmem. Opravdová síla tohoto způsobu reportování vychází ze skutečnost, že zármutek přirozeně sdílíme, pokud jsme osobu znali nebo ji poznali alespoň skrze “sondu” do jeho života, již nám poskytla reportáž. Zloba a rozhořčení vyjádřené politickou špičkou nás zajisté utvrzuje v domněnce, že pouze „my“ jsme obětmi strašného násilí. Tyto emocionálně laděné zprávy umocňují stereotyp o začarovaném kruhu násilí.

Televize představuje nejmocnější zbraň v “démonizaci” nepřítele. Krvavé scény s mrtvými či zraněnými lidmi bývají doprovázeny pláčem pozůstalých. Nejvíce drastické záběry se dokonce opakují v sekvencích. Spíše rétorickou otázkou zůstává: Může divák uniknout těmto výjevům krveprolití? Palestinské zprávy informují o násilí především z ideologického hlediska. Izraelská média pouze výjimečně zmiňují palestinské postoje. Jak Izraelci, tak Palestinci jsou vystavováni zprávám ze zahraničí. Palestinci mohou sledovat izraelské zprávy v televizi či poslouchat izraelské radio. Izraelci mohou naladit zahraniční CNN, ačkoliv se mnozí z nich domnívají, že jsou zahraniční zprávy zaujaté proti nim.

Značný prostor v médiích získaly zprávy o mírových procesech, ovšem ne takový, jaký pokrývaly zprávy o válečných konfliktech. Nejvíce zpráv se zaměřovalo na rozpory mezi vyjednávacími stranami. Důvod spatřujeme v patrné tendenci ve vyhledávání dramatických momentů. Wolfsfeld o mírových procesech napsal: „The peace process, for the most part, is boring affair.“¹¹⁴ Pozitivní vyvíjení procesu

¹¹⁴Wolfsfeld G.,Promoting peace process through the news media“, 1997, Harvard international journal of press/politics 2, str. 52

nepředstavuje pro zpravodaje zajímavé téma. Média se orientují spíše na špatné zprávy, jež podávají s nejrůznějšími detaily. Proces v Oslu byl doprovázen četným násilím, což bylo reflektováno i v médiích. Tyto násilnosti vyvolaly další vlnu násilí a odporu proti nepříteli. Vzrostlo tak volání po odplatě.

Média nevyvolávají násilí, ale hrají důležitou roli při akceleraci konfliktu. Zpravodajství ovlivnilo mírové procesy pozitivně jen ve výjimečných případech. Jde zejména o dobu, kdy se podepisovali mírové smlouvy a svítla naděje na ukončení konfliktu. Před vypuknutím druhé intifády se Izrael nacházel již druhým rokem v klidnější etapě svého vývoje, tj. bez větších střetů. Spolupráce mezi izraelskými a palestinskými bezpečnostními složkami zabránila většině atentátů. Zpravodajství nereferovalo o této úspěšné spolupráci, ani se nevyjadřovalo o výhodách mírového období.

Z mediálního hlediska bylo zajímavé informovat o prvních dnech druhé intifády. Každé zpravodajské médium prezentovalo stejnou událost, avšak zcela odlišným způsobem. Všechna média používala obdobný způsob vyjadřování, osvojila si svůj specifický jazyk. Izraelci užívali pojmů jako terorismus a Palestinci operovali s pojmy jako útoky/terorismus. Specifickou roli v tomto procesu hrála média. Vždy se postavila na tu stranu v konfliktu, jež poskytovala dramatictější scény.

8 Resume

The goal of this work was to interpret mass media and their role in the Israeli-Palestinian conflict. It was focused on the differences in the way how media present Israeli-Palestinian conflict. For that case the news during the Second Intifada were analysed. As a result, patterns and trends on how the conflict is presented in mass media were extracted.

The importance of mass media in the early stage of the State of Israel was examined, particularly the impact of Israeli radio. The situation of media in Middle East together with its impact in Israeli society was outlined. Because of their deep interactions, an isolated treatment of Israeli and Middle Eastern media would not be appropriate. The situation of Arab media and the influence of Israeli media on it was discussed as well.

The analysis was established on the coverage of the events during the Second Intifada. Several trends and patterns used in Israeli, Palestinian and international news were observed. The findings show us the importance of understanding the media role during that period.

9 Literatura

Avraham E. (2003) "Press, Politics and the coverage of minorities in divided societies: The case of arab citizens in Israel". *Harvard Journal of Press/Politics* 8(4): 7-26

Ball-Rokeach a DeFleur (2009) "Teorie masové komunikace". Praha, Univerzita Karlova

Culbert D. (2002) "The Impact of Anti-Semitic Film Propaganda on German Audiences: Jew Süß and The Wandering Jew (1940)" In *Art, Culture, and Media Under the Third Reich*, edited by Richard A. Etlin, 139-157. Chicago: University of Chicago Press.

Dor D. (2004) "Intifada Hits the Headline:How the Israeli Press Misreported the outline of the second Intifada" Indiana Univeristy Press, Bloomington

Etlin E. (2002) "Art, Culture and Media under the Third Reich" Chicago

Frosh P. a Wolfsfeld,G. (2007)"ImagiNation:New Discourse,Nationhood and Civil Society". *Meda,culture and society*,vol.29,no. 1, p.105-129

Gerbner G. (1997) "Mass Media Policies in Changing Cultures" New York, A Wiley-interscience Publication

Givton to Gilieron (1960) 14. Listopad, Ministry of Foreign Affairs
Hausner, G. (1966) "Justice in Jerusalem", New York

Jamal A. (2009) "The Arab Public sphere in Israel:Media Space and Cultural Resistance" Indiana University Press

Jirák, J. A Köpplová, B. (2007) "Média a společnost", Praha : Portál
Katz E., Gurewitch, M. and Haas, H. (1997) "20 years of television in Israel: there long run effects on values, social connectedness and cultural practices?", *Journal of Communication*, 47(2):3-20

Lasswell H.D. (1927) "The propaganda Technique in World War I." MIT Press

Lazarsfeld, Brelson,Gaudet (1947) "The People's Choice"

Lipstadt D. (2011) "The Eichmann Trial" Schocken

McQuail D. (1999) "Úvod do teorie masové komunikace" Praha Portál

- Moshe N. (1995) "Freedom of press in Israel: the legal perspective" Jerusalem Institut for Israeli Studies
- Neiger, M. and Zandberg, E.(2004) "Day of Awe: The praxis of New Coverage During National Crisis". *Communication* 29:p.436
- Nossek, H.(1994),,The Narrative Role of the Holocaust and the State of Israel in the Coverage of Salient Terrorist Events in the Israeli Press", *Journal of Narrative and Life history* 4(1-2):127
- Nossek, H. A Limor Y. (2001)"Fifty years in a „Mariage of Convenience“:News Media and Military Censorship in Israel, *Communication Law and Policy* 6(1):1-35
- Nossek, H. "The Narrative Role of the Holocaust and the State of Israel in the Coverage of Salient terrorist events in the Israeli Press", *Journal of Narrative and Life History* 4(1-2):119-134
- Orgad, S. (2009) "Watching How Others Watch Us: the Israeli Media's treatment of International Coverage of the Gaza War", *The communication Review* 12(3) 250-261
- Peri, Y. (1999) "The Media and Collective Memory of Yizthak Rabin's Remembrance", *Journal of Communication* 49, no 3.
- Philo, G., Berry M. (2011)"More Bad News from Israel", Glasgow university media group
- Phina L. (1985) "Conclusion: An Outline for General Theory of Press Law in Democracy", in: *Press Law in modern democracies*
- Pinchevski A., Liebes T., Herman (2007) "O. Eichmann on the Air: radio and the Making of a Historic Trial, *Historical Journal of film Radio and television* 27(1):1-25
- Rosen to Yachil (1960), October 26, Ministry of foreign Affairs
- Sapir, E.(1929): 'The Status of Linguistics as a Science'. In E. Sapir: *Culture, Language and Personality* (ed. D. G. Mandelbaum). Berkeley, CA: University of California Press,1958
- Yehiel L. (1996) "Wars between Publishers during the early years of the press in Eretz Israel", Qesher
- Wiliams, R. (1974)"Television: Technology and Cultural Form", New York: Schoken Books
- Wolsfeld G.(1977) "Promoting peace process throught the news media", *Harvard international journal of press/politics* 2
- Wolfsfeld, G. (1977) "The varying role of the new media in the Arab-Israeli peace process", *Political communication* 14

Elektronické zdroje:

This is your life show [online] [cit. 2011- 12-20].

Dostupné na URL <http://www.youtube.com/watch?v=o2HRW9aOHt0>

The Jerusalem Post [online] [cit. 2011- 11-23]

Dostupné na URL <http://www.jpost.com/International/article.aspx?id=216371>
<http://jpost.com/opinion/editorials/article.aspx?id=216716>

Haaretz [online] [cit. 2011- 10-17]

Dostupné na URL <http://www.haaretz.com/news/13-idf-soldiers-killed-7-hurt-in-jenin-refugee-camp-ambush-1.48245>

Ynetnews [online]. [cit. 2011- 9-5]

Dostupné na URL <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3960708,00.html>

BBC [online]. [cit. 2012- 3-12]

Dostupné na URL <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14515035>

B'Tselem [online]. [cit. 2012- 3-15]

Dostupné na URL <http://www.btselem.org/settlements/statistics>

Asia Times Online [online]. [cit. 2011- 12-9]

Dostupné na URL http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/GC25Ak02.html